

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTERIEURES

COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE
BETREKKINGEN

Mardi

14-06-2022

Après-midi

Dinsdag

14-06-2022

Namiddag

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	Parti Socialiste
VB	Vlaams Belang
MR	Mouvement Réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
Vooruit	Vooruit
Les Engagés	Les Engagés
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
DOC 55 0000/000	Document parlementaire de la 55 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 55 0000/000	Parlementair stuk van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigeleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes :	Bestellingen :
Place de la Nation 2	Natieplein 2
1008 Bruxelles	1008 Brussel
Tél. : 02/ 549 81 60	Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be	www.dekamer.be
e-mail : publications@lachambre.be	e-mail : publicaties@dekamer.be

SOMMAIRE

Questions jointes de	1
- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La répression systématique et institutionnelle contre les bahaïs en Iran" (55026522C)	1
- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La répression à l'encontre des chrétiens convertis en Iran" (55027620C)	1
<i>Orateurs: Ellen Samyn, Mathieu Michel, secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre</i>	
Questions jointes de	4
- Anneleen Van Bossuyt à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La nouvelle loi électorale européenne" (55027578C)	4
- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La nouvelle loi électorale de l'Union européenne" (55027720C)	4
- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La nouvelle loi électorale européenne" (55027769C)	4
<i>Orateurs: Anneleen Van Bossuyt, Ellen Samyn, Mathieu Michel, secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre</i>	
Questions jointes de	8
- François De Smet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La révision des traités européens suite à la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027600C)	8
- Hugues Bayet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les suivi des recommandations de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027745C)	8
- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les résultats de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027797C)	8
- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La modification des traités européens à la suite de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55028271C)	9
<i>Orateurs: Anneleen Van Bossuyt, Mathieu Michel, secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles</i>	

INHOUD

Samengevoegde vragen van	1
- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De systematische en institutionele repressie tegen de baha'is in Iran" (55026522C)	1
- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De repressie tegen christelijke bekeerlingen in Iran" (55027620C)	1
<i>Sprekers: Ellen Samyn, Mathieu Michel, staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister</i>	
Samengevoegde vragen van	4
- Anneleen Van Bossuyt aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De nieuwe Europese kieswet" (55027578C)	4
- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De nieuwe kieswet van de Europese Unie" (55027720C)	4
- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De nieuwe Europese kieswet" (55027769C)	4
<i>Sprekers: Anneleen Van Bossuyt, Ellen Samyn, Mathieu Michel, staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister</i>	
Samengevoegde vragen van	9
- François De Smet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De herziening van de EU-verdragen naar aanleiding van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027600C)	9
- Hugues Bayet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De follow-up van de aanbevelingen van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027745C)	9
- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De uitkomst van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027797C)	9
- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De wijziging van de Europese verdragen als opvolging van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55028271C)	9
<i>Sprekers: Anneleen Van Bossuyt, Mathieu Michel, staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd</i>	

fédérales, adjoint au premier ministre,
François De Smet

aan de eerste minister, **François De Smet**

Questions jointes de	12	Samengevoegde vragen van	12
- Kattrin Jadin à Alexander De Croo (premier ministre) sur "L'opération militaire turque dans le nord de l'Iraq" (55027934C)	12	- Kattrin Jadin aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De Turkse militaire operatie in het noorden van Irak" (55027934C)	12
- Peter De Roover à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La possibilité d'une invasion du nord de la Syrie par la Turquie" (55028538C)	12	- Peter De Roover aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De mogelijke Turkse inval in Noord-Syrië" (55028538C)	12
<i>Orateurs:</i> Peter De Roover , président du groupe N-VA, Mathieu Michel , secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre		<i>Sprekers:</i> Peter De Roover , voorzitter van de N-VA-fractie, Mathieu Michel , staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister	
Question de Daniel Senesael à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La réparation et l'entretien des bornes frontalières entre la Belgique et la France" (55027938C)	14	Vraag van Daniel Senesael aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De herstelling en het onderhoud van de grenspalen tussen België en Frankrijk" (55027938C)	14
<i>Orateurs:</i> Daniel Senesael , Mathieu Michel , secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre		<i>Sprekers:</i> Daniel Senesael , Mathieu Michel , staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister	
Question de François De Smet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Le suivi par la Belgique des recommandations du CERD" (55027974C)	15	Vraag van François De Smet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De opvolging door België van de aanbevelingen van het CERD" (55027974C)	15
<i>Orateurs:</i> François De Smet , Mathieu Michel , secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre		<i>Sprekers:</i> François De Smet , Mathieu Michel , staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister	
Question de Josy Arens à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La non-ratification par la Belgique de la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires" (55028166C)	17	Vraag van Josy Arens aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het niet ratificeren van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden" (55028166C)	17
<i>Orateurs:</i> Josy Arens , Mathieu Michel , secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre		<i>Sprekers:</i> Josy Arens , Mathieu Michel , staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister	
Questions jointes de	18	Samengevoegde vragen van	19
- Samuel Cogolati à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La visite de la Haute-Commissaire aux droits de l'homme au Xinjiang" (55028290C)	18	- Samuel Cogolati aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het bezoek van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten aan Xinjiang" (55028290C)	19
- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La persécution des Ouïghours et la visite de Michelle Bachelet" (55028762C)	19	- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De vervolging van de Oeigoeren en het bezoek van Michelle Bachelet" (55028762C)	19
<i>Orateurs:</i> Samuel Cogolati , Els Van Hoof , Mathieu Michel , secrétaire d'État à la		<i>Sprekers:</i> Samuel Cogolati , Els Van Hoof , Mathieu Michel , staatssecretaris voor	

Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre

Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister

Questions jointes de 22
- Kattrin Jadin à Alexander De Croo (premier ministre) sur "L'incursion d'avions chinois à Taiwan" (55028419C) 22

- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les avions chinois dans l'espace aérien taiwanais" (55028761C) 22

Orateurs: **Els Van Hoof, Mathieu Michel**, secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre

Samengevoegde vragen van 22
- Kattrin Jadin aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het binnendringen van Chinese vliegtuigen in de Taiwanese luchtverdedigingszone" (55028419C) 22

- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De Chinese vliegtuigen in het Taiwanese luchtruim" (55028761C) 22

Sprekers: **Els Van Hoof, Mathieu Michel**, staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister

Questions jointes de 23
- Samuel Cogolati à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La préparation des élections présidentielles de 2023 en République démocratique du Congo" (55028433C) 23

- Malik Ben Achour à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Le processus électoral en RDC" (55028632C) 23

- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les élections de 2023 au Congo" (55028796C) 23

Orateurs: **Samuel Cogolati, Els Van Hoof, Mathieu Michel**, secrétaire d'État à la Digitalisation, chargé de la Simplification administrative, de la Protection de la vie privée, de la Régie des Bâtiments, et des Institutions culturelles fédérales, adjoint au premier ministre

Samengevoegde vragen van 23
- Samuel Cogolati aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De voorbereiding van de presidentsverkiezingen van 2023 in de Democratische Republiek Congo" (55028433C) 23

- Malik Ben Achour aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "Het verkiezingsproces in de RDC" (55028632C) 23

- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De verkiezingen 2023 in Congo" (55028796C) 23

Sprekers: **Samuel Cogolati, Els Van Hoof, Mathieu Michel**, staatssecretaris voor Digitalisering, belast met Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, de Regie der Gebouwen, en de Federale Culturele instellingen, toegevoegd aan de eerste minister

COMMISSION DES RELATIONS
EXTERIEURESCOMMISSIE VOOR
BUITENLANDSE BETREKKINGEN

du

van

MARDI 14 JUIN 2022

DINSDAG 14 JUNI 2022

Après-midi

Namiddag

La réunion publique de commission est ouverte à 13 h 03 et présidée par M. André Flahaut.

De openbare commissievergadering wordt geopend om 13.03 uur en voorgezeten door de heer André Flahaut.

Les textes figurant en italique dans le Compte rendu intégral n'ont pas été prononcés et sont la reproduction exacte des textes déposés par les auteurs.

De teksten die in cursief zijn opgenomen in het Integraal Verslag werden niet uitgesproken en steunen uitsluitend op de tekst die de spreker heeft ingediend.

01 Samengevoegde vragen van

- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De systematische en institutionele repressie tegen de baha'is in Iran" (55026522C)

- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De repressie tegen christelijke bekeerlingen in Iran" (55027620C)

01 Questions jointes de

- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La répression systématique et institutionnelle contre les bahaïs en Iran" (55026522C)

- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La répression à l'encontre des chrétiens convertis en Iran" (55027620C)

01.01 Ellen Samyn (VB): *In het recente rapport van de Speciale VN-rapporteur voor religieuze en levensbeschouwelijke vrijheid, Ahmed Shaheed, wordt een bijzonder grimmig plaatje geschetst van Iran.*

Onder vele andere geloofsgemeenschappen, wordt daar de Baha'i-minderheid op systematische en institutionele wijze vervolgd. In een beleidsdocument dat is getiteld "the Baha'i Question", wat toch herinneringen oproept aan de donkerste bladzijden uit de geschiedenis, wordt uiteengezet hoe Teheran met deze geloofsgroep wil omgaan. Al hun ontwikkeling en vooruitgang moet door de staat worden geblokkeerd, zo staat erin te lezen. Iran moet beleid uitrollen om hun sociale, economische en culturele leven te beperken. Discriminatie tegen de Baha'is is zelfs in de Iraanse constitutie ingeschreven.

De staat Iran voert dus een actieve oorlog tegen deze geloofsminderheid en ze worden door een gebrek aan juridische erkenning voortdurend met discriminatie vanuit de Iraanse samenleving geconfronteerd. Enkel de vier hoofdreligies krijgen (officiële) erkenning door de overheid.

Heeft u omtrent deze kwestie al contact gehad met uw Iraanse collega of de respectievelijke ambassadeur? Zo ja, waaruit bestonden de gesprekken?

01.01 Ellen Samyn (VB): *Selon un rapport récent du rapporteur spécial des Nations Unies sur la liberté de culte et de philosophie, les bahaïs d'Iran sont persécutés systématiquement et institutionnellement. Les autorités iraniennes souhaitent stopper ce groupe religieux dans son développement et restreindre sa vie sociale, économique et culturelle. La discrimination à l'égard des bahaïs est même inscrite dans la Constitution iranienne. Seules les quatre grandes religions sont officiellement reconnues.*

Fariba Dalir, une iranienne convertie au christianisme, a été condamnée récemment à deux ans de prison pour avoir créé une église chrétienne évangélique, qui, selon Téhéran, mettrait en danger

Zal u deze problematiek aankaarten op de relevante internationale fora en in de bilaterale relaties met Iran? Zo ja, welke initiatieven zal u ondernemen?

Hoe beïnvloedt de schrijnende mensenrechtensituatie in Iran ons standpunt en dat van Europa inzake de onderhandelingen over de JCPOA?

Onlangs bereikte mij het bericht dat Fariba Dalir, een Iraanse christelijke bekeerlinge, veroordeeld is tot twee jaar gevangenisstraf in de Iraanse Evin-gevangenis in Teheran. Zij kwam in het vizier van de Iraanse overheid, nadat ze een evangelisch-christelijke kerk had opgericht. Daarmee zou ze de nationale veiligheid in gevaar brengen, volgens Iran.

Op dezelfde dag als Dalir heeft nog een andere christelijke bekeerlinge, Sakine Behjati, zichzelf aangegeven in de Evin-gevangenis. Ook zij zit een straf uit van 2 jaar, voor gelijkaardige aanklachten. Naast Dalir en Behjati zijn er nog 4 andere christelijke leden van Dalirs kerk veroordeeld tot gevangenisstraffen van 10 maanden.

Uit de aanklachten kunnen we afleiden dat Iran religieuze vrijheid en tolerantie als een ondermijning van zijn staatsveiligheid ziet.

Ik stel u graag hierover volgende vragen:

Hebt u hierover contact gehad met de Iraanse ambassadeur of met uw collega van Buitenlandse Zaken? Zo ja, wat hielden de gesprekken in?

Zal u deze feiten aankaarten op de relevante bilaterale, Europese en internationale fora en de onvoorwaardelijke vrijlating van deze gewetensgevangenen bepleiten?

Welke politieke, diplomatieke of economische initiatieven onderneemt België om de religieuze vrijheid in het algemeen te waarborgen in de islamitische wereld?

Welke specifieke acties onderneemt België tegen de wijdverspreide christenvervolgingen in de islamwereld?

la sécurité nationale. D'autres chrétiens iraniens purgent également des peines d'emprisonnement.

Le gouvernement belge a-t-il discuté de ces questions de discrimination avec le gouvernement iranien ou l'ambassadeur d'Iran? Va-t-il soulever cette question dans les forums internationaux et dans le cadre des relations bilatérales avec l'Iran? Exigera-t-il la libération inconditionnelle des prisonniers d'opinion? Cette situation préoccupante en matière de droits humains influence-t-elle la position de la Belgique et de l'UE dans les négociations sur le Plan d'action global commun (PAGC)? Quelles initiatives politiques, diplomatiques ou économiques notre pays prend-il pour garantir la liberté de culte dans le monde islamique, et plus particulièrement pour lutter contre la persécution des chrétiens?

01.02 Staatssecretaris **Mathieu Michel**: Mevrouw Samyn, dank u voor uw vraag. Ik deel uw bezorgdheid over het gebrek aan godsdienstvrijheid in Iran. België volgt de mensenrechtensituatie in Iran van nabij op via onze ambassade in Teheran en via de diensten van de FOD Buitenlandse Zaken in Brussel. De mensenrechten worden systematisch aangekaart bij de bilaterale contacten met de vertegenwoordigers van de Islamitische Republiek Iran.

Op het niveau van de Verenigde Naties nam de internationale gemeenschap een resolutie aan over de mensenrechtensituatie in Iran, tijdens de Algemene Vergadering. Deze resolutie werd door België gesponsord. De resolutie roept Iran op een einde te maken aan het controleren van personen op grond van hun religieuze identiteit, alle religieuze praktiserenden te bevrijden die gevangengezet zijn wegens hun lidmaatschap van of activiteiten namens een erkende of niet-erkende religieuze minderheidsgroepering en ervoor te zorgen dat iedereen het recht heeft op vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst of overtuiging, in lijn met het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, dat Iran geratificeerd heeft.

01.02 **Mathieu Michel**, secrétaire d'État: La Belgique suit de près la situation sur le plan des droits humains en Iran, notamment en ce qui concerne la liberté de religion, par le biais de notre ambassade à Téhéran et des services du SPF Affaires étrangères à Bruxelles. La question est également abordée systématiquement dans le cadre des contacts bilatéraux avec les représentants de l'Iran.

L'Assemblée générale de l'ONU a adopté, avec le soutien de la Belgique, une résolution demandant à l'Iran, entre autres, de libérer les personnes emprisonnées en raison de leur appartenance à un

Ook in de Mensenrechtenraad neemt België deel aan de interactieve dialoog met de speciale rapporteur inzake de mensenrechtensituatie in Iran, wiens mandaat ons land ondersteunt. Deze speciale rapporteur, alsook de speciale rapporteur inzake godsdienstvrijheid, heeft oog voor de kwestie van het gebrek aan godsdienstvrijheid in Iran.

Ik wil eraan herinneren dat de Europese Unie reeds sanctie-maatregelen heeft aangenomen tegen tientallen personen wegens de mensenrechtensituatie in Iran. De EU beschikt hiervoor sinds 2011 over een specifiek sanctieregime voor mensenrechtenschendingen in Iran. Dit regime bestaat naast het globale EU-sanctieregime voor mensenrechtenschendingen.

Wat de Belgische initiatieven ter bevordering van de religieuze vrijheid in de islamitische wereld betreft, verwijs ik naar mijn antwoord op uw eerdere vraag over christenvervolging. Zoals u weet, vormen de bevordering en de bescherming van de mensenrechten een prioriteit van het Belgische en het Europese buitenlandbeleid. Hiertoe behoort ook de vrijheid van godsdienst en/of geloof. De EU ontwikkelde richtsnoeren inzake de vrijheid van godsdienst of geloof, die een leidraad vormen voor de bevordering en de bescherming van deze vrijheid in het externe beleid van de EU. Ons land droeg bij aan de totstandkoming van deze richtsnoeren en geeft er mee uitvoering aan.

Wat uw laatste vraag betreft, de onderhandelingen over een nieuw JCPOA proberen het nucleaire risico dat van Iran uitgaat in te dijken en bijgevolg ook het risico op nucleaire proliferatie in de regio te minimaliseren. Dat is in essentie een regionaal en mondiaal veiligheidsvraagstuk. Wie veiligheid zegt, zegt ook het recht op leven en op vrijheid. In die zin is er een fundamentele link met de mensenrechten.

01.03 Ellen Samyn (VB): Mijnheer de staatssecretaris, het is een droeve vaststelling dat in een toenemend aantal landen, voornamelijk in de Arabische wereld, religieuze minderheidsgroepen als een bedreiging worden gezien.

Wat Iran betreft, kunnen wij afleiden dat Iran religieuze vrijheid en tolerantie, of het nu gaat over christenen of bahais, als een ondermijning van de staatsveiligheid ziet. Dat is het ook in se, want theocratische islamdictaturen zouden niet bestaan wanneer mensen vrij zijn te geloven in wat zij willen en vrij zijn om af te haken van de dogmatische islam die hun wordt opgedrongen. Het is goed dat u hierover ook bezorgd bent. Ik hoop dan ook dat schendingen van de mensenrechten, meer bepaald van de religieuze vrijheid, in Iran en waar ook ter wereld blijvend zullen worden aangekaart op de internationale fora.

Ik wil nog even terugkomen op een vraag met betrekking tot het JCPOA. Het is geen geheim dat België pleit voor een terugkeer naar de nucleaire deal, maar Iran heeft bewezen dat die deal het land niet van opstelling zal doen veranderen, noch intern, noch extern. Wel heeft het de middelen die zijn vrijgekomen door opgeheven sancties geïnvesteerd in zijn militaire apparaat om zijn eigen burgers te onderdrukken en om zich te moeien in regionale conflicten en ze op te stoken. Iran is ook blijven investeren in wapentechnologie. Ik vraag

groupe religieux. Elle appelle également l'Iran à respecter la liberté de pensée, de conscience, de religion ou de conviction.

Au sein du Conseil des droits de l'homme de l'ONU, notre pays participe au dialogue avec le rapporteur spécial sur la situation des droits humains en Iran et le rapporteur spécial sur la liberté de religion.

L'Union européenne dispose déjà depuis 2011 d'un régime spécifique de sanction pour les violations des droits humains en Iran. Des sanctions ont déjà été décrétées sur cette base contre des dizaines de personnes en Iran.

La promotion et la protection des droits humains, dont la liberté de religion, constituent une priorité de la politique étrangère belge et européenne.

01.03 Ellen Samyn (VB): Les dictatures islamiques théocratiques n'existeraient pas si les gens étaient libres de croire à ce qu'ils veulent. C'est pourquoi l'Iran considère la liberté religieuse comme une menace pour l'État. Nous devons continuer à soulever ce point dans les forums internationaux.

La Belgique est favorable à un nouvel accord nucléaire avec l'Iran, même si nous savons qu'un tel accord n'induirait pas un revirement de Téhéran. Au contraire, Téhéran investira les moyens financiers ainsi libérés dans son appareil militaire afin de réprimer ses propres citoyens et d'attiser davantage les conflits au moyen-orient. S'agit-il réellement de promouvoir la sécurité mondiale ou souhaite-t-on surtout

mij nog altijd af hoe deze deal een voordeel kan betekenen voor de veiligheid in de wereld. Gaat het niet veeleer om de zakelijke belangen van multinationals in Iran? Dat is alleszins zeker niet het onbelangrijkste element. Dan zwijg ik nog over de talrijke politieke gevangenen, zoals professor Djalali, een ander voorbeeld waarom wij beter geen zaken zouden doen met Iran.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

02 Samengevoegde vragen van

- Anneleen Van Bossuyt aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De nieuwe Europese kieswet" (55027578C)
- Ellen Samyn aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De nieuwe kieswet van de Europese Unie" (55027720C)
- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De nieuwe Europese kieswet" (55027769C)

02 Questions jointes de

- Anneleen Van Bossuyt à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La nouvelle loi électorale européenne" (55027578C)
- Ellen Samyn à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La nouvelle loi électorale de l'Union européenne" (55027720C)
- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La nouvelle loi électorale européenne" (55027769C)

02.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mijnheer de voorzitter, het onderwerp van de Europese verkiezingen is zo belangrijk dat ik er twee vragen over heb ingediend. Ik verwijs graag naar de schriftelijke versie ervan.

Afgelopen week werd er door het Europees parlement een voorstel goedgekeurd over de nieuwe Europese kieswet. Het voorstel wil de Europese verkiezingen harmoniseren a.d.h.v. verschillende initiatieven. Meeste opvallende bepalingen hierbij zijn:

1. De oproep tot het creëren van transnationale kieslijsten en dus een pan-Europese kieskring waarbij in elke Europese lidstaat kan gestemd worden voor de personen op die transnationale lijst. Ook zouden er op die manier 28 bijkomende Europarlementsleden verkozen worden.

2. Het voorstel tot het werken met een bindend systeem van spitzenkandidaten, wat inhoudt dat de persoon die men vooropstelt als voorzitter van de Europese Commissie, ook effectief als lijsttrekker op de kieslijst moet fungeren.

Nu het voorstel werd goedgekeurd in het Europees parlement, komt de kwestie op tafel van de Raad.

Vandaar volgende vragen:

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het voorstel tot de nieuwe Europese kieswet, zoals goedgekeurd door het Europees parlement?

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het creëren van transnationale kieslijsten? Zal u dit verdedigen aan de Europese tafel of zal u zich hier tegen verzetten? Hoe rijmt u het principe van transnationale lijsten met het principe van subsidiariteit waarop de

sécuriser les intérêts commerciaux des multinationales en Iran? Et je ne parle pas des prisonniers politiques tels que le Pr. Djalali.

02.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): *Le Parlement européen a adopté la semaine dernière une proposition de nouvelle loi électorale européenne, qui prévoirait une circonscription paneuropéenne ainsi que des listes électorales transnationales pour lesquelles il serait possible de voter dans tous les États membres. De cette manière, 28 députés européens supplémentaires seront élus. Le candidat pressenti comme président de la Commission européenne devrait tirer la liste en tant que tête de liste. La proposition est à présent soumise au Conseil.*

Quelle position notre gouvernement adoptera-t-il? Comment conciliera-t-on les listes électorales transnationales avec le principe de subsidiarité? Le poids des grands États membres ne sera-t-il de ce fait pas accru? Se justifie-t-il réellement de consentir des dépenses supplémentaires en cette période? Quelle incidence le système de têtes de liste aura-t-il sur l'équilibre entre la Commission et le Conseil? Comment le principe

Europese Unie is gebouwd?

Pan-Europese lijsten dreigen kandidaten en lijsttrekkers uit grote lidstaten een streep voor te geven, in dat ze zwaarder kunnen doorwegen bij het bepalen van de rangorde en grotere naambekendheid genieten. Vreest de regering niet dat het doorduwen van deze plannen het gewicht van de grootste landen niet verder zal vergroten?

Hoe staat deze regering ten opzichte van het uitbreiden van het aantal Europese parlementszetels? Beschouwt u dergelijke meeruitgaven in deze budgettaire moeilijke tijden een goed beheer van het belastinggeld?

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het systeem van spitzenkandidaten? Welke invloed zou dit volgens u hebben op het huidige evenwicht tussen de Commissie en Raad / lidstaten?

Art. 4 van het Verdrag bepaalt dat de EU de politieke en constitutionele basisstructuren van de lidstaten, waaronder die voor regionaal zelfbestuur, moet eerbiedigen. Hoe valt één kandidaat voor België per lijst te rijmen met het bestaan van drie kieskringen?

Het plan is ook van één uniforme verkiezingsdag voor heel Europa op 9 mei door te voeren, in welke mate compliceert dit de afgestemde organisatie van onze andere binnenlandse verkiezingen?

d'un candidat unique pour la Belgique est-il conciliable avec la présence de trois circonscriptions électorales? Comment le projet d'instaurer le 9 mai une journée d'élections unique pour l'ensemble de l'Europe influencera-t-il l'organisation d'élections nationales dans notre pays?

Afgelopen week werd er door het Europees parlement een voorstel goedgekeurd over de nieuwe Europese kieswet. Het voorstel wil de Europese verkiezingen harmoniseren a.d.h.v. verschillende initiatieven. Meeste opvallende bepalingen hierbij zijn:

1. De oproep tot het creëren van transnationale kieslijsten en dus een pan-Europese kieskring waarbij in elke Europese lidstaat kan gestemd worden voor de personen op die transnationale lijst. Ook zouden er op die manier 28 bijkomende Europarlementsleden verkozen worden.

2. Het voorstel tot het werken met een bindend systeem van spitzenkandidaten, wat inhoudt dat de persoon die men vooropstelt als voorzitter van de Europese Commissie, ook effectief als lijsttrekker op de kieslijst moet fungeren.

Nu het voorstel werd goedgekeurd in het Europees parlement, komt de kwestie op tafel van de Raad.

Vandaar volgende vragen:

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het voorstel tot de nieuwe Europese kieswet, zoals goedgekeurd door het Europees parlement?

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het creëren van transnationale kieslijsten? Zal u dit verdedigen aan de Europese tafel of zal u zich hier tegen verzetten? Hoe rijmt u het principe van transnationale lijsten met het principe van subsidiariteit waarop de Europese Unie is gebouwd?

Pan-Europese lijsten dreigen kandidaten en lijsttrekkers uit grote lidstaten een streep voor te geven, in dat ze zwaarder kunnen doorwegen bij het bepalen van de rangorde en grotere naambekendheid genieten. Vreest de regering niet dat het doorduwen van deze plannen het gewicht van de grootste landen niet verder zal vergroten?

Hoe staat deze regering ten opzichte van het uitbreiden van het aantal Europese parlementszetels? Beschouwt u dergelijke meeruitgaven in deze budgettaire moeilijke tijden een goed beheer van het

belastinggeld?

Wat is het standpunt van deze regering m.b.t. het systeem van spitzenkandidaten? Welke invloed zou dit volgens u hebben op het huidige evenwicht tussen de Commissie en Raad / lidstaten?

Art. 4 van het Verdrag bepaalt dat de EU de politieke en constitutionele basisstructuren van de lidstaten, waaronder die voor regionaal zelfbestuur, moet eerbiedigen. Hoe valt één kandidaat voor België per lijst te rijmen met het bestaan van drie kieskringen?

Het plan is ook van één uniforme verkiezingsdag voor heel Europa op 9 mei door te voeren, in welke mate compliceert dit de afgestemde organisatie van onze andere binnenlandse verkiezingen?

02.02 Ellen Samyn (VB): Mijnheer de voorzitter, ook ik verwijs naar de schriftelijke versie van mijn vraag.

Onlangs heeft het Europees Parlement een nieuwe Europese kieswet goedgekeurd om de Europese verkiezingen een meer geïntegreerd karakter te geven.

Deze wet zou tot gevolg hebben dat een pan-Europese, transnationale kieslijst wordt gecreëerd. Burgers in alle lidstaten zouden dus op de personen op die lijst kunnen stemmen, met als gevolg dat er 28 nieuwe Europarlementszetels bijkomen.

Een tweede nieuwigheid zou een bindend systeem van spitzenkandidaten zijn, waardoor de favorieten voor het Commissievoorzitterschap ook als lijsttrekker op de kieslijst zouden moeten opkomen.

De Raad buigt zich momenteel over de nieuwe Europese kieswet.

Ik stel u graag hierover volgende vragen:

Hoe staat België tegenover deze nieuwe kieswet?

Komt de nationale soevereiniteit en subsidiariteit hier niet in gevaar? Transnationale, Europese kieslijsten gaan immers uit van een Europees volk dat zijn vertegenwoordigers kiest, terwijl Europa een amalgaam van natiestaten is en blijft.

Hoeveel belastinggeld zouden de 28 extra zetels voor Europarlementsleden kosten, als gevolg van de nieuwe kieswet?

Welke gevolgen op het machtsverwicht tussen de Europese instellingen en de lidstaten zou de Europese kieswet hebben?

Zullen de deelstaten van België afdoende vertegenwoordigd worden bij het opmaken van de transnationale Europese kieslijsten? Zal de nieuwe kieswet conform blijven met het EU-basisprincipe van vertegenwoordiging van de regio's?

Hoe zal men de vooropgestelde Europese verkiezingsdag van 9 mei rijmen met onze Vlaamse en federale verkiezingen?

02.03 Staatssecretaris Mathieu Michel: Op 2 mei keurde het Europees Parlement een resolutie goed met een voorstel voor de hervorming van de Europese kieswet. De belangrijkste wijzigingen in het voorstel betreffen de invoering van transnationale lijsten en de wettelijke verankering van het spitzenkandidaatsysteem. Er zouden 28 extra zetels gecreëerd worden voor europarlementsleden verkozen in een EU-brede kieskring. Voorts bevat het voorstel enkele elementen om de Europese verkiezingen in de lidstaten meer te harmoniseren, zoals de invoering van een gemeenschappelijke Europese kiesdag.

02.02 Ellen Samyn (VB): *Quelle est la position de la Belgique par rapport à la nouvelle loi électorale proposée? Celle-ci ne menace-t-elle pas la souveraineté nationale et le principe de subsidiarité? Quel serait le coût de ces 28 sièges supplémentaires pour les contribuables? Quel sera l'impact sur l'équilibre des pouvoirs entre les institutions européennes et les États membres? Les entités fédérées seront-elles encore suffisamment représentées?*

02.03 Mathieu Michel, secrétaire d'État: La résolution adoptée le 2 mai par le Parlement européen répond en partie à la proposition 38 du rapport final de la Conférence sur l'avenir de l'Europe. Afin d'éviter de favoriser les grands États membres, les listes transnationales seront subdivisées en sections de trois

Het voorstel komt ten dele tegemoet aan voorstel 38 uit het eindrapport van de Conferentie over de toekomst van Europa, waarin de Europese burgers oproepen tot de versterking van de Europese democratieën, van de deelname aan de Europese verkiezingen en van het transnationale debat over Europese aangelegenheden.

Om ervoor te zorgen dat grote lidstaten geen oneerlijk voordeel hebben bij de verkiezing van europarlementsleden in het EU-brede kiesdistrict, zullen de EU-brede lijsten onderverdeeld worden in secties met elk drie posities, waarbij die drie posities ingevuld moeten worden met een kandidaat uit elk van de drie geografisch gebalanceerde groepen van lidstaten.

De eerste besprekingen van het voorstel in de Raadswerkgroep Algemene Zaken moeten nog aanvangen. Op het moment zijn er dus vooral veel vragen om verduidelijking en om duidelijke posities. Wij zullen moeten nagaan in welke mate de vernieuwingen haalbaar zijn en in overeenstemming zijn met de Europese verdragen, in het bijzonder met de principes van subsidiariteit, institutioneel evenwicht en regionaal zelfbestuur. Ook de budgettaire impact van 28 extra zetels in het Europees Parlement zal worden onderzocht. Tevens zal de opportuniteit van de eengemaakte Europese kiesdag moeten worden onderzocht, aangezien een dergelijke kiesdag geen flexibiliteit biedt om de verkiezingsdag af te stemmen op werkdagen, feestdagen of vakanties.

02.04 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik heb vele vragen gesteld over het standpunt van de regering met betrekking tot die voorstellen, maar eigenlijk hebt u op geen enkele ervan geantwoord. U omschreef waarover het gaat en welke de vragen zijn waarop er een antwoord moet komen, maar u hebt op geen enkele manier aangegeven hoe deze regering daar tegenover staat. Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat dit geen trend wordt, nu de vragen naar de staatssecretaris worden doorgeschoven en de eerste minister, aan wie de vragen oorspronkelijk gesteld werden, de vragen niet beantwoordt.

Mijnheer de staatssecretaris, u zegt dat de transnationale kieslijsten er komen voor een versterking van de Europese democratie. Ik stel mij daar toch ernstige vragen bij. Europa denkt blijkbaar dat het de democratie zal versterken door een Belg te laten kiezen voor een Bulgaar, een Griek of weet ik veel. Ik denk dat het gevoel dat het een ver-van-mijn-bedshow is bij de burger alleen maar versterkt zal worden.

Met betrekking tot het mogelijk sterker doorwegen van grote lidstaten, zegt u dat het allemaal zal moeten worden bekeken en dat er een principe is met secties. Dat is allemaal zeer ingewikkeld. Bij het bepalen van de rangorde en de naambekendheid hebben grote lidstaten ongetwijfeld een streepje voor. Wij willen het misschien niet toegeven, maar België is en blijft een eerder kleine lidstaat, hoewel wij een van de zes stichtende lidstaten zijn, wat ons groot maakt, maar in bevolkingsaantal blijft België een kleine lidstaat.

Ik heb ook totaal geen antwoord gekregen op mijn vraag over hoe het principe van die transnationale kieslijsten, waarbij er één kandidaat per lidstaat zal zijn, te rijmen valt met onze constitutionele structuur.

postes qui devront, chacun, être occupés par un candidat issu de l'un des trois groupes d'États membres formant un équilibre sur le plan géographique.

Il conviendra tout d'abord de vérifier la faisabilité des innovations et leur conformité aux traités européens, en particulier aux principes de subsidiarité, d'équilibre institutionnel et d'autonomie régionale. L'incidence budgétaire de vingt-huit sièges supplémentaires au Parlement européen sera également étudiée, de même que l'opportunité d'un jour de vote unique pour les élections européennes.

02.04 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Le secrétaire d'État n'a répondu à aucune de mes questions, et cette attitude devient progressivement une manie. Je crains que les listes électorales transnationales ne renforcent pas la démocratie. S'agissant de la suprématie des grands États membres, une réglementation compliquée est prévue. Le fait est que les grands États membres sont avantagés en matière de détermination de l'ordre et en matière de visibilité. Cette proposition constitue surtout un exemple de la distance qui sépare le Parlement européen de la réalité.

Wij kennen in België drie kieskringen. Dit zou betekenen dat er geen rekening zal worden gehouden met twee van de drie kieskringen.

Mijnheer de staatssecretaris, ik had dus heel veel vragen maar ik heb geen enkele indicatie gekregen van hoe onze regering daartegenover staat. Dat is nochtans net de bedoeling van deze vragensessie. U gaf het terecht aan, die resolutie van het Parlement zal nu op tafel komen in de Raad. Voor mij zijn de voorstellen die hier op tafel liggen met betrekking tot die Europese kieswet een voorbeeld van hoever de Europese Unie, en specifiek het Europees Parlement, soms af staat van de realiteit. Ik betreur dat ten eerste, want de Europese Unie heeft wel degelijk een meerwaarde, kan wel degelijk een meerwaarde betekenen. Ik zal daarop trouwens verder ingaan in mijn volgende vraag.

Ik vind dat dus heel jammer. Ik vind het ook jammer dat ik geen antwoord heb gekregen op mijn vele vragen hierover.

02.05 Ellen Samyn (VB): Mijnheer de staatssecretaris, ik treed mevrouw Van Bossuyt bij. Misschien kunnen we onze vragen opnieuw indienen voor het volgende vragenuurtje en krijgen we dan een beter antwoord.

Na het vertrek van Groot-Brittannië is de euro bij de voorstanders van een verdere machtsuitbreiding van de Europese Unie niet gevallen. Men zou denken dat er bij de eurocraten een moment van bezinning zou zijn geweest. Zijn we niet te ver gegaan? Is de bevolking van Europa wel mee met dit concept? Moeten we niet naar een meer evenwichtige verhouding met het verlangen naar een nationale identiteit? Het zou niet meer dan logisch zijn geweest om een moment van bezinning in acht te nemen.

Neen, de elite in het Europees Parlement en de Europese Commissie doet net het omgekeerde. Op enkele jaren tijd zijn de macht van de EU en de bevoegdheden zodanig uitgebreid dat we nu met een haast onomkeerbare toestand zitten.

Vergis u niet, de modale Europeaan wil niet meer Europese Unie, maar net minder Europese Unie. Men wil niet meer belastingen, maar minder belastingen. Men wil niet meer Europese schulden, maar net minder.

Als kers op de taart wordt nu ook een start gemaakt met het principe van volksvertegenwoordigers die niet meer namens hun eigen volk maar alleen nog namens de Europese Unie zullen zetelen. Een moment van bezinning door de Europese elite was op zijn plaats geweest.

L'incident est clos.
Het incident is gesloten.

03 Questions jointes de

- François De Smet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La révision des traités européens suite à la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027600C)
- Hugues Bayet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les suivi des recommandations de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027745C)
- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les résultats de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55027797C)

02.05 Ellen Samyn (VB): En effet, moi non plus je n'ai pas reçu de réponse à mes questions. Après le Brexit, l'UE aurait peut-être dû réfléchir au désir d'une identité nationale, mais l'élite du Parlement européen et de la Commission européenne fait exactement le contraire. Pourtant, l'Européen moyen ne veut pas plus, mais justement moins d'Union européenne, avec une dette européenne inférieure et moins d'impôts européens.

- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La modification des traités européens à la suite de la Conférence sur l'avenir de l'Europe" (55028271C)

03 Samengevoegde vragen van

- François De Smet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De herziening van de EU-verdragen naar aanleiding van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027600C)

- Hugues Bayet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De follow-up van de aanbevelingen van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027745C)

- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De uitkomst van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55027797C)

- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De wijziging van de Europese verdragen als opvolging van de Conferentie over de toekomst van Europa" (55028271C)

03.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Ik verwijs naar mijn ingediende vraag, mijnheer de voorzitter.

Een jaar geleden ging de Conferentie over de Toekomst van Europa van start. Deze moest de burger meer inspraak geven in hoe de EU werkt en in wat ze verwachten dat de EU voor hen doet, en moest zo de burger dichter bij het Europees project brengen.

Van bij het begin liep het echter spaak bij dit uitgangspunt. Zo werd er veel belang gehecht aan burgerpanels, maar was net de interesse en het enthousiasme van de burger voor de Conferentie ondermaats. Minder dan 1% van de Europese burgers een kijkje op de Conferentiewebsite.

Al snel bleek ook dat de hele Conferentie vooral een duur vehikel was voor de Europese instellingen om zichzelf in de kijker te plaatsen en om hun eigen institutionele agenda er door te duwen.

En wat is het uiteindelijk resultaat? Net dit laatste: institutionele hervormingen. Maar geen concrete antwoorden en oplossingen op geen concrete problemen. Geen voorstellen om op een efficiënte manier met toekomstige pandemieën om te gaan. Geen oplossingen voor het behoud van jobs in Europa. Geen antwoord op hoe we de interne markt gaan verdiepen.

Vandaar volgende vragen:

Hoeveel heeft de Conferentie voor de Toekomst van Europa gekost? Wat is de kostprijs die nationaal gedragen werd?

Hoe evalueert u de Conferentie inhoudelijk? Hoe evalueert u de uitkomst van de Conferentie? Vindt u dat de punten, die door onze diverse regering naar voren werden gebracht tijdens haar initiatieven, alsook de punten die naar voren werden gebracht tijdens onze burgerpanels, voldoende zijn vertaald in het eindrapport?

Bent u van mening dat de Conferentie over Europa zijn geld waard was en Europa effectief dichter bij de burger heeft gebracht?

Steunt de regering de eerder kritische non-paper die door 13 lidstaten werd uitgebracht op 9 mei? Volgt u hun standpunten over institutionele aanpassingen en verdragswijzigingen?

03.02 Staatssecretaris **Mathieu Michel**: De Conferentie over de toekomst van Europa bleek een buitengewoon democratische oefening, ongezien in de geschiedenis van Europa en de wereld. De

03.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): La Conférence sur l'avenir de l'Europe a été lancée il y a un an. L'objectif était d'associer et de sensibiliser davantage les citoyens au fonctionnement de l'Union européenne et de favoriser leur adhésion au projet européen. Toutefois, il est apparu rapidement que la Conférence suscitait peu d'intérêt et constituait surtout une opération coûteuse visant à mettre en valeur les institutions européennes et à faire passer leur propre agenda institutionnel. De ce fait, les nombreux problèmes concrets ne sont toujours pas résolus.

Combien la Conférence a-t-elle coûté et quelle a été notre part? Comment le gouvernement évalue-t-il la Conférence? Tous les points du rapport final ont-ils été suffisamment pris en compte? S'agissait-il, dans l'ensemble, d'une initiative rentable et utile? Le gouvernement soutient-il le document des treize États membres daté du 9 mai et suit-il les positions relatives aux adaptations institutionnelles et aux modifications de traités?

03.02 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Cette Conférence constitue un exercice unique et particulièrement

burgers kwamen naar voren met 49 voorstellen en meer dan 300 concrete maatregelen in allerlei domeinen, van milieu tot jeugdbeleid. Hiertoe behoren vernieuwende en originele voorstellen, maar ook aanbevelingen in lijn met wetgevingsinitiatieven die reeds voorgesteld werden op Europees niveau, zoals het voorstel voor een richtlijn betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerken en het voorstel voor een Europese ruimte voor gezondheidsgegevens. Er wordt ook voorgesteld om een jeugdinkomen in te voeren. Zoals alle andere voorstellen van de burgers verdient dit voorstel een grondige analyse en serieuze overweging. Onze Belgische burgers droegen substantieel bij aan het eindrapport met aanbevelingen, vooral voor de thema's Europese democratie, rechtstaat en jeugd. Heel wat van die aanbevelingen werden opgenomen in het eindrapport van de Conferentie.

Mevrouw Van Bossuyt, u vroeg naar de kosten van dit project. Een zeer precies antwoord op die vraag is moeilijk te geven, aangezien de Europese instellingen vaak gebruikmaakten van reeds beschikbare middelen, bijvoorbeeld de vertalingscapaciteit van de Raad. Ik ontving volgende indicatieve bedragen van het gemeenschappelijke secretariaat van de Conferentie over de toekomst van Europa. Het Europees Parlement betaalde ongeveer 6,8 miljoen euro. De Europese Commissie betaalde in totaal ongeveer 15 miljoen euro. Voor het nationale burgerpanel waren de totale kosten voor de organisatie beperkt tot 150.000 euro.

In deze begroting werd rekening gehouden met de verschillende kostenposten, waaronder de voorbereiding en de begeleiding door de firma aan wie de overheidsopdracht is gegund, de kosten van de leden van het raadgevend comité inzake burgerparticipatie, de tolken, de bezoldiging van de redacteurs van het Egmontinstituut, de forfaitaire vergoeding van de vervoerskosten en de dagvergoeding voor de burgers, maaltijden en dranken gedurende zes dagen.

Uit deze unieke oefening met de verschillende panels van Europese burgers kunnen veel lessen worden getrokken. Daarom wordt er op Europees niveau over nagedacht om het concept van de Conferentie te verbeteren en in de toekomst te gebruiken voor specifieke wetgevingsvoorstellen of op regelmatige basis.

Op korte termijn is het echter vooral belangrijk om de verschillende aanbevelingen van de Conferentie goed op te volgen. We wachten op de haalbaarheidsstudies van de Commissie en het secretariaat voor de exacte modaliteiten voor de uitvoering van de aanbevelingen, waaronder een conventie. Wij staan open voor alle opties om de aanbevelingen uit te voeren, daarom heeft de regering het non-paper van Denemarken van 9 mei niet gesteund, maar wel dat van Duitsland, dat pleit voor een duidelijk proces voor de opvolging van de Conferentie en voor het openhouden van alle opties voor de tenuitvoerlegging. Ook Luxemburg, Nederland, Italië en Spanje hebben dit document ondertekend.

rement démocratique. Les citoyens ont formulé 49 propositions et plus de 300 mesures concrètes dans toutes sortes de domaines, allant des questions environnementales à la politique en matière de jeunesse. Il s'agissait tant de propositions novatrices que de recommandations en rapport avec les initiatives législatives en cours, telles que la proposition de directive relative à l'amélioration des conditions du travail de plateforme ou l'espace européen des données de santé. Par exemple, une proposition relative à un revenu pour les jeunes a également été formulée. Toutes les propositions méritent d'être analysées en profondeur et d'être prises en considération sérieusement. Nos citoyens belges ont contribué à formuler des recommandations importantes dans le rapport final, surtout en matière de démocratie européenne, d'État de droit et de jeunesse.

Il est difficile de calculer les coûts précis de ce projet parce qu'il est en partie financé à l'aide des moyens disponibles. Selon le secrétariat commun de la Conférence, le Parlement européen a payé environ 6,8 millions d'euros et la Commission européenne, environ 15 millions. La préparation, la passation et l'organisation complète du panel citoyen national ont coûté 150 000 euros.

À la lumière des enseignements tirés de cet exercice unique, l'intention est d'affiner davantage le concept et de l'utiliser régulièrement ou pour des propositions législatives spécifiques. Pour l'heure, il est surtout important de donner suite aux recommandations de la Conférence. Nous attendons maintenant les études de faisabilité de la Commission et du secrétariat sur les modalités de mise en œuvre. Nous sommes ouverts à toutes les options. Le gouvernement n'a cependant pas soutenu la position officielle du

Danemark du 9 mai. En revanche, il a soutenu celle de l'Allemagne, qui préconise un processus clair pour le suivi de la Conférence. Le Luxembourg, les Pays-Bas, l'Italie et l'Espagne ont également signé le document relatif à cette position.

Le **président**: M. De Smet vient de nous rejoindre et s'exprimera au moment des répliques.

03.03 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Je poursuis dès lors ma réponse en français. La Belgique continue à faire des efforts pour que les citoyens reçoivent un feed-back concret et clair de la conférence. La présidence tchèque qui prendra la tête du Conseil de l'Union européenne lors du prochain semestre a indiqué vouloir organiser un événement à l'automne sur la mise en œuvre des recommandations, ce que nous soutenons pleinement.

03.03 Staatssecretaris Mathieu Michel: België levert inspanningen opdat de burgers duidelijke en heldere informatie krijgen over de voortgang van de Conferentie. De Tsjechische Republiek, die volgend semester de voorzittershamer van de Raad van de EU overneemt, wil een event organiseren over de uitvoering van de aanbevelingen.

03.04 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, ik ben ontroerd wanneer ik u hoor stellen dat de Conferentie over de toekomst van Europa een buitengewoon democratische oefening was in de geschiedenis van Europa en zelfs in de wereldgeschiedenis.

Het is onvoorstelbaar dat wij aan dergelijke zaken meewerken. Ik vraag mij af of Europa en de wereld echt iets geholpen zijn met al die miljoenen euro's die naar die conferentie zijn gegaan. Ik vrees daar eerlijk gezegd voor.

Vorige week verwees uw collega-minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden naar de Conferentie over de toekomst van Europa als het toonbeeld voor de oefening die wij hier in België hebben gemaakt. Die oefening was ook een grote flop. De ene flop verwees dus naar de andere flop.

Dat is jammer. De Conferentie over de toekomst van Europa is immers niet wat de burger nodig heeft. Ze is ook niet wat Europa nodig heeft. Europa heeft concrete zaken en concrete initiatieven nodig, die aan het dagelijkse leven van de burger iets veranderen.

Europa kan dat. Ik denk bijvoorbeeld aan de interne markt, waar nog zoveel uitdagingen liggen. Wanneer wij die uitdagingen vervullen, kan Europa voor zoveel bijkomende jobs zorgen. Ik denk ook aan de uitdagingen op het vlak van energie en klimaat. Ik denk aan de uitdagingen op het vlak van migratie. Dat zijn de zaken waaraan Europa iets zou moeten doen. Zij moet toch geen conferenties organiseren die – u kunt mij dit niet kwalijk nemen – het Europees Parlement en andere Europese instellingen misbruiken om hun eigen institutionele agenda door te voeren.

Mijnheer de staatssecretaris, laten we dat gewoon onder ogen zien in plaats van te spreken over een buitengewone oefening die de geschiedenis van Europa en van de wereld heeft gewijzigd. Dat laatste zal Europa immers alleen maar verder van de burger brengen.

03.04 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): L'Europe a-t-elle été *in fine* aidée par tous ces millions d'euros qui ont afflué vers cette Conférence? La semaine dernière, la ministre de l'Intérieur faisait encore fièrement allusion à l'exercice que nous avons réalisé ici en Belgique, mais celui-ci s'est également révélé être un échec cuisant. L'Europe a besoin d'initiatives qui changent la vie quotidienne de ses citoyens. Ainsi, des matières comme le marché intérieur, l'énergie, le climat et la migration présentent encore autant de défis que d'aubaines. Il n'est toutefois pas nécessaire d'organiser des conférences pour faire avancer l'agenda institutionnel européen.

Wij moeten net het tegenovergestelde doen.

03.05 François De Smet (DéFI): Monsieur le secrétaire d'État, je vous présente toutes mes excuses pour mon retard. J'ai tout de même pu saisir l'essentiel de votre réponse.

Selon moi, ce qui constitue l'avenir de l'Europe, ce ne sont pas tant les conférences diplomatiques que les épreuves et les faits auxquels elle s'oppose. Nous pouvons parler de la guerre en Ukraine et de la crise énergétique. Tous ces chantiers nécessitent une Union européenne qui se remobilise autour de projets fondateurs. Nous pourrions en effet imaginer pour demain une Europe du renouvelable et du nucléaire, là où nous avons eu jadis un Marché commun du charbon et de l'acier.

Nous assistons à une panne de projets. Serait-elle due à une panne de leaders ou à une moindre envie des peuples de construire un peu plus d'Europe? Pour moi, elle fait toujours partie de la solution. Les responsables nationaux ont donc leur part d'implication.

Je vous remercie d'y rester attentifs, vous et Mme la ministre des Affaires étrangères.

Le **président**: Je pense en effet que c'est la bonne orientation, mais geen commentaar.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

04 Questions jointes de

- **Katrin Jadin à Alexander De Croo (premier ministre) sur "L'opération militaire turque dans le nord de l'Iraq" (55027934C)**

- **Peter De Roover à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La possibilité d'une invasion du nord de la Syrie par la Turquie" (55028538C)**

04 Samengevoegde vragen van

- **Katrin Jadin aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De Turkse militaire operatie in het noorden van Irak" (55027934C)**

- **Peter De Roover aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De mogelijke Turkse inval in Noord-Syrië" (55028538C)**

Mme Jadin reporte ses questions.

04.01 Peter De Roover (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, wanneer er in Turkije sociale en economische spanningen zijn, dan moeten we altijd vrezen dat president Erdogan wat ruimte zoekt met internationale initiatieven. Recent heeft hij de toetreding van Zweden en Finland aangegrepen om nog eens met de spierballen te rollen. Hij dreigt ook met een vijfde invasie van Noord-Syrië om een "veilige zone" van 30 kilometer te "zuiveren van rebellen" om daar later 4 miljoen vluchtelingen te huisvesten.

Dat is niet de eerste keer. Het is de zoveelste invasie die hij daar plant. De eerdere acties van Turkije tegen de Koerden in Syrië vormden de aanleiding om een aantal wapenembargo's in te stellen. Erdogan stelt de opheffing hiervan nu als een van de voorwaarden om Zweden en Finland te laten toetreden tot de NAVO. Het verband is onduidelijk, dat noemen ze chantagepolitiek. Kan daarvan volgens u sprake zijn, gelet op de dreiging van een nieuw Turks offensief?

03.05 François De Smet (DéFI): Meer dan diplomatieke conferenties zijn het de beproevingen en de feiten die voor de toekomst van Europa bepalend zijn. De EU moet zich rond grondleggende projecten opnieuw uitvinden. Hernieuwbare energie en kernenergie kunnen de rol spelen die kolen en staal vroeger speelden. Ontbreken de nodige projecten en leiders of wil de bevolking niet langer van meer Europa weten? De nationale leiders moeten ook hun deel van de verantwoordelijkheid opnemen.

04.01 Peter De Roover (N-VA): Le président turc Erdogan menace d'envahir à nouveau le nord de la Syrie afin, prétend-il, de nettoyer la zone des rebelles et d'y abriter ensuite des réfugiés. Il exige notamment la levée des embargos sur les armes décrétés contre la Turquie en contrepartie de l'adhésion de la Suède et de la Finlande à l'OTAN.

Doit-on céder à ce chantage? L'Europe envisagera-t-elle des sanctions supplémentaires contre la Turquie si celle-ci lance une

Indien Turkije ondanks alle ontrading van zijn bondgenoten toch zou overgaan tot militaire operaties, moeten Europa en de Europese lidstaten van de NAVO dan nieuwe sancties nemen tegen het land? Op welke domeinen zou dat moeten gebeuren?

Het spreekt voor zich dat die kwestie met de regelmaat van de klok door president Erdogan zal worden aangegrepen om nieuwe acties op te zetten. Welke stappen kunnen België en Europa volgens u zetten om de integriteit en stabiliteit van Rojava, het Koerdisch gebied in Noord-Syrië, te garanderen?

De Russisch-Oekraïense oorlog heeft even de indruk gewekt dat de breuklijnen tussen Europa en Turkije wat vergeten waren, maar een escalatie in Syrië kan daarin weer verandering brengen. Wat zou de impact daarvan op de samenwerking kunnen zijn? Welke preventieve maatregelen moet Europa volgens u nemen om aan de gevolgen te remediëren?

04.02 Staatssecretaris **Mathieu Michel**: Dank u voor uw vraag, mijnheer De Roover.

Ik zou willen verduidelijken dat de recente interventie van het Turkse leger op 18 april 2022 op zich geen nieuwe ontwikkeling is. Turkije heeft sedert het begin van de jaren '90 reeds herhaaldelijk militair ingegrepen in Noord-Irak om PKK-steunpunten aan te vallen. De interventies in Syrië zijn daarentegen van recentere datum. Na een derde Turks offensief in Noordoost-Syrië in 2019 heeft de Raad Buitenlandse Zaken van de EU conclusies aangenomen waarin wordt opgeroepen tot een strikte toepassing van het gemeenschappelijke standpunt van 2008 inzake wapenuitvoer. De wapenuitvoer naar Turkije beperken wegens dreiging voor de regionale stabiliteit was legitiem. Er werd ook erkend dat sommige lidstaten reeds alle uitvoer hebben stopgezet. Strikt genomen ging het hier niet om een wapenembargo van de EU tegen Turkije: wapenuitvoer naar Turkije werd niet verboden. Sommige lidstaten namen wel ten individuen titel restrictieve maatregelen met betrekking tot de wapenuitvoer naar Turkije. Sindsdien werd de kwestie van Turkije als bestemming voor wapenuitvoer op elke COARM-vergadering besproken, maar de standpunten van de lidstaten blijven uiteenlopen. Het gemeenschappelijke standpunt met betrekking tot de wapenuitvoer naar derde landen bestaat uit een reeks minimumcriteria die de lidstaten er niet van weerhouden voor bepaalde bestemmingen een strenger beleid te voeren. Besluiten over wapenuitvoer blijven in essentie een nationale bevoegdheid, hoewel zij omkaderd zijn op Europees vlak.

President Erdogan heeft op 23 mei 2022 een nieuwe interventie van het Turkse leger in Noord-Syrië aangekondigd. Turkije rechtvaardigt deze toekomstige operatie, evenals de vorige, met de veiligheidsoverweging om zijn grondgebied te beschermen tegen aanvallen van de PKK. De andere leden van de anti-Daesh-coalitie vrezen voor de gevolgen van een nieuwe Turkse interventie voor de strijd tegen Daesh, dat nog niet definitief verslagen is.

Ik antwoord niet op als-vragen. Indien Turkije een nieuwe operatie lanceert, zullen we met onze Europese partners bekijken wat een gepaste houding is.

nouvelle opération militaire en Syrie? Quelles mesures l'Europe peut-elle prendre afin de garantir l'intégrité et la stabilité du territoire kurde dans le nord de la Syrie? Quelle serait l'incidence d'une escalade en Syrie sur la coopération entre l'Europe et la Turquie?

04.02 **Mathieu Michel**, secrétaire d'État: La Turquie est intervenue à plusieurs reprises dans le nord de l'Irak depuis le début des années 1990 pour y attaquer des positions du PKK. Les interventions en Syrie sont plus récentes. Après une troisième offensive turque dans le nord de la Syrie en 2019, l'UE a appelé à une application stricte de la position commune adoptée en 2008 en matière d'exportations d'armes. À proprement parler, il ne s'agissait donc pas d'un réel embargo sur les armes, mais certains États membres ont pris des mesures plus restrictives visant à limiter les exportations d'armes vers la Turquie.

Le 23 mai 2022, le président Erdogan a annoncé une nouvelle intervention dans le nord de la Syrie afin de protéger son pays des attaques du PKK. On craint que cette intervention n'ait des conséquences sur la lutte contre l'EI, qui n'a toujours pas été définitivement vaincu. Si la Turquie lance effectivement une nouvelle opération, nous adopterons, avec nos partenaires européens, la position qui convient.

La Belgique ne reconnaît pas l'administration autonome kurde dans le nord de la Syrie. On ne peut pas garantir l'intégrité territoriale d'une région qui n'a

Verder moet het duidelijk zijn dat België het autonome Koerdische bestuur in Noord-Syrië niet erkent en dat er bijgevolg geen sprake kan zijn van het garanderen van de territoriale integriteit van een grondgebied dat geen internationale juridische status heeft. België trekt de territoriale integriteit van Syrië niet in twijfel. Ons land heeft evenwel altijd het standpunt verdedigd dat het politiek proces onder leiding van de VN zo inclusief mogelijk moet zijn. Alle politieke fracties horen hierin een plaats te hebben.

Ons land draagt bij tot de stabiliteit van Oost-Syrië. Daarom verlenen we humanitaire hulp via VN-organisaties die ook ten goede komt aan Noordoost-Syrië.

04.03 Peter De Roover (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, u zegt dat er verdeeldheid is op Europees vlak, terwijl we het raden hebben naar het Belgische standpunt, want dat wordt hier niet meegedeeld. Ik neem aan dat uw regering toch een standpunt inneemt en ik vind het dan wel interessant om dat ooit eens te vernemen.

U zegt dat er veel ruimte is voor eigen beleid, weliswaar onder de Europese koepel of paraplu. Over dat eigen beleid in dezen vernemen we echter eveneens weinig, aangezien u zegt nooit te antwoorden op hypothetische vragen. Nochtans, *gouverner, c'est prévoir*. U kunt niet zitten afwachten tot er iets gebeurt en op dat moment pas beslissen. De aankondiging van president Erdogan was duidelijk en ik denk dat een reactie daarop dan ook gewenst is gelet op de gevolgen ervan.

Ook over de vraag hoe wij omspringen met zijn koppeling tussen wapenbeperkingen en embargo's enerzijds en de toetreding van de twee Scandinavische landen tot de NAVO anderzijds, licht u het Parlement niet in. Dat betreur ik, want die koppeling is bizar en heeft verregaande consequenties voor ons algemeen breed defensie- en veiligheidsbeleid.

L'incident est clos.
Het incident is gesloten.

05 Question de Daniel Senesael à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La réparation et l'entretien des bornes frontalières entre la Belgique et la France" (55027938C)

05 Vraag van Daniel Senesael aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De herstelling en het onderhoud van de grenspalen tussen België en Frankrijk" (55027938C)

05.01 Daniel Senesael (PS): Monsieur le président, monsieur le secrétaire d'État, par cette question, je souhaiterais revenir sur les avancées engrangées depuis mes questions écrites et orales de l'année dernière, au sujet de l'entretien et de la réparation des bornes situées le long de la frontière entre la Belgique et la France. Ces dernières, ornées d'un aigle à deux têtes autrichien, ou encore des lettres N et F, possèdent une réelle valeur historique, que Mme Wilmès soulignait également à l'époque. Malheureusement, l'usure du temps, la circulation ou encore les vols tendent à les faire disparaître.

Suite à mes interrogations, Mme Wilmès annonçait que la question du mandat d'une commission frontalière avait déjà été abordée avec la France au sein d'un groupe de travail commun et que la question de nos bornes frontalières pourrait y être mise à l'agenda. Mme la ministre des Affaires étrangères évoquait d'ailleurs que la

aucun statut juridique international. Le processus politique dirigé par l'ONU doit être le plus inclusif possible.

Nous fournissons une aide humanitaire à la Syrie par l'intermédiaire d'organisations de l'ONU.

04.03 Peter De Roover (N-VA): Nous sommes dans le flou total, en réalité, en ce qui concerne la position de la Belgique sur l'exportation d'armes vers la Turquie. Le gouvernement ne peut pas attendre qu'il se passe quelque chose pour prendre une décision. L'annonce du président Erdogan a été claire et nous devons à présent y réagir. Le secrétaire d'État n'a pas répondu à ma question sur le lien qui est établi par la Turquie entre l'embargo sur les armes et l'adhésion de la Finlande et de la Suède à l'OTAN. Or, ce lien a des conséquences majeures pour notre politique de défense et de sécurité.

05.01 Daniel Senesael (PS): De grenspalen tussen België en Frankrijk hebben een onmiskenbare historische waarde, maar ze dreigen te verdwijnen door de tand des tijds, door ongevallen of door diefstal. Dat probleem zou door een gemeenschappelijke grenscommissie aangepakt kunnen worden.

Wat werd er samen met onze Franse burens beslist? Wat is het tijdpad in dit dossier?

concertation en cours entre la France et la Belgique se déroulait parallèlement à une concertation entre les SPF Affaires étrangères et Finances.

Monsieur le secrétaire d'État, quelles initiatives ont-elles été prises avec nos voisins français concernant lesdites bornes frontalières? Pourriez-vous nous informer des conclusions apportées suite aux différentes concertations ayant eu lieu à ce sujet entre nos deux pays et entre les Services publics fédéraux? Enfin, quel est l'échéancier des prochaines avancées attendues dans ce dossier?

05.02 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Monsieur le député, comme indiqué antérieurement à ce sujet, le mandat de la commission, tel que proposé par la France, ne se limiterait pas à la conservation et à l'entretien des bornes frontalières, mais permettrait aussi d'assurer de façon pérenne les travaux de délimitation et de conservation des frontières, ainsi que la résolution de désaccords sur le tracé frontalier.

Les services du SPF Affaires étrangères sont restés en contact avec le centre Mesurage et photogrammétrie au sein du SPF Finances. Ce service œuvre, avec ses homologues français, pour mener des travaux techniques de délimitation de la frontière, conformément à la législation européenne.

Un premier tracé technique de la ligne frontière issue des données belges a été proposé aux autorités françaises et est en cours d'analyse.

La période de la pandémie, entre autres, a ralenti ces travaux techniques. Des travaux techniques réalisés en commun sont en cours dans le cadre de la définition précise de la frontière en province du Luxembourg et en province de Namur. La conclusion desdits travaux offrira suffisamment de clarté sur la nature des problèmes à résoudre par une commission permanente.

Entre-temps, la gestion des bornes frontalières n'est pas perdue de vue. Il reste possible de résoudre des problèmes spécifiques par une approche *ad hoc*, comme dans le cas récent du déplacement par un citoyen d'une borne frontière à Erquelinnes.

05.03 Daniel Senesael (PS): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie pour vos éléments de réponse. Comme les choses avancent lentement, il serait intéressant de mettre les bouchées doubles afin d'obtenir des résultats concrets. Je ne doute pas un seul instant que vous mettez tout en œuvre pour qu'il en soit ainsi et je vous en remercie.

L'incident est clos.
Het incident is gesloten.

06 Question de François De Smet à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Le suivi par la Belgique des recommandations du CERD" (55027974C)

06 Vraag van François De Smet aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De opvolging door België van de aanbevelingen van het CERD" (55027974C)

06.01 François De Smet (DéFI): Monsieur le secrétaire d'État, dans ses observations finales, le Comité des Nations Unies pour l'élimination des discriminations raciales (CERD) a appelé la Belgique

05.02 Staatssecretaris Mathieu Michel: Het door Frankrijk voorgestelde mandaat van de grenscommissie zou niet beperkt blijven tot de conservatie van de grenspalen, maar die commissie zou ook zorgen voor de afbakening van de grenzen en het oplossen van meningsverschillen over de grensbepaling. De FOD Buitenlandse Zaken staat in contact met het Centrum Opmetingen en Fotogrammetrie van de FOD Financiën, dat zich samen met zijn Franse collega's buigt over de technische werkzaamheden voor de afbakening van de grens.

Intussen kunnen specifieke problemen, zoals de kwestie van de grenspalen, ad hoc opgelost worden.

05.03 Daniel Senesael (PS): Er moet een tandje bijgestoken worden om concrete resultaten te boeken.

06.01 François De Smet (DéFI): België zou nog niet gereageerd hebben op de vraag van het

à fournir dans un délai d'un an (soit pour le 29 avril 2022) des renseignements sur la mise en œuvre de deux recommandations à propos desquelles je souhaiterais vous entendre.

D'après mes informations, le secrétariat du CERD n'aurait toujours pas reçu à ce jour le rapport intermédiaire du suivi par la Belgique.

Dans une première recommandation, le CERD appelle la Belgique à concevoir des outils qui lui permettront d'obtenir une vue d'ensemble de la composition de sa population, notamment en ce qui concerne les langues maternelles et les langues couramment parlées.

Il est ainsi explicitement stipulé que: "L'État partie devrait fournir des renseignements sur toute information sur l'ascendance ou l'origine nationale ou ethnique découlant d'enquêtes sociales ainsi que sur les langues maternelles, les langues couramment parlées ou tout autre indicateur de la diversité ethnique. Les données devraient être chiffrées et fournir une description qualitative des caractéristiques ethniques de la population recueillies à titre volontaire et anonyme et sur la base du principe de l'auto-identification."

Dans une deuxième recommandation, le CERD appelle la Belgique à adopter les mesures nécessaires, en consultation avec la société civile, pour rendre l'Institut Fédéral pour la Protection et la Promotion des Droits Humains (IFDH) pleinement conforme aux Principes de Paris. Le CERD recommande également à la Belgique de confier à l'IFDH le mandat de recevoir et de traiter les plaintes individuelles, y compris les cas de discriminations linguistiques concernant les minorités.

Monsieur le secrétaire d'État, dans quel délai la Belgique compte-t-elle répondre aux recommandations du CERD? Plus particulièrement, quel suivi notre pays entend-il réserver aux deux recommandations précitées?

06.02 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Monsieur le député, le thème de la lutte contre la discrimination raciale est prioritaire pour la Belgique.

Après la tenue du dialogue constructif entre la Belgique et le Comité pour l'élimination de la discrimination raciale, ce dernier a publié le 21 mai 2021 ses observations finales et a invité notre pays à fournir dans un délai d'un an des renseignements sur la suite donnée aux recommandations estimées prioritaires par le Comité. Notre pays a entre-temps répondu à ce Comité.

De manière générale, la Belgique s'efforce de respecter les délais imposés par des organes tels que le Comité pour l'élimination de la discrimination raciale.

En ce qui concerne le suivi que notre pays a réservé ou entend encore réserver aux recommandations formulées par le Comité, je vous prie d'adresser ces questions à la secrétaire d'État à l'Égalité des Genres, à l'Égalité des Chances et à la Diversité pour la recommandation concernant les collectes de données et au ministre de la Justice pour la recommandation concernant l'Institut fédéral pour la protection et la promotion des droits humains.

Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD) van de Verenigde Naties om tegen 29 april 2022 inlichtingen te verstrekken over de toepassing van twee aanbevelingen van dat comité. De eerste aanbeveling betreft de ontwikkeling van instrumenten om de samenstelling van de bevolking te kennen, met name wat de moedertalen en de veel gesproken talen betreft, teneinde over indicatoren van de etnische diversiteit te beschikken. De tweede aanbeveling strekt ertoe het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) in overeenstemming te brengen met de Principes van Parijs en om dat instituut het mandaat te verlenen individuele klachten te behandelen, met inbegrip van de klachten over de taaldiscriminatie van minderheden.

Wanneer zal België die aanbevelingen toepassen en hoe zal er gevolg aan gegeven worden?

06.02 Staatssecretaris Mathieu Michel: De bestrijding van rassendiscriminatie is een prioriteit. België heeft een reactie gestuurd naar het CERD. Staatssecretaris Schlitz is bevoegd voor de gegevensinzameling en minister Van Quickenborne voor het FIRM.

06.03 François De Smet (DéFI): Monsieur le président, je remercie le secrétaire d'État pour sa réponse très "secrétariale". J'irai donc me renseigner auprès des ministres qu'il me désigne. Je me réjouis que la Belgique ait répondu même si je suis assez frustré de ne pas savoir ce qu'elle a répondu.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

07 Question de Josy Arens à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La non-ratification par la Belgique de la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires" (55028166C)

07 Vraag van Josy Arens aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het niet ratificeren van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden" (55028166C)

Le **président**: Je ne sais pas si M. Arens va poser sa question en wallon!

07.01 Josy Arens (Les Engagés): Monsieur le président, monsieur le secrétaire d'État, je ne vous ferai pas souffrir en posant ma question en luxembourgeois, même si elle concerne directement ma région: le sud de la province de Luxembourg.

De plus, j'ai déposé récemment à la Chambre un ouvrage rédigé par un ancien échevin d'Arlon - Jean-Marie Triffaux - qui parle carrément de nous comme d'une "communauté oubliée". C'est pourquoi la signature de cette Charte des langues nous semble fondamentale. J'espère, par conséquent, que vous allez pouvoir faire le maximum pour la signer avant la fin de la législature. Je serai donc très heureux de vous écouter. Puis, je répliquerai.

Depuis 1992, le Conseil de l'Europe propose aux États membres de contribuer à la sauvegarde de ce patrimoine en ratifiant la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires. Malheureusement, la Belgique ne fait pas partie de ces signataires. L'expérience montre pourtant que la ratification apporte une réelle valeur ajoutée au niveau de protection que les États parviennent à assurer au niveau national. Autrement dit: lorsqu'un État ne ratifie pas la Charte, les langues régionales ou minoritaires qui y sont parlées perdent une opportunité réelle de voir leur situation s'améliorer. Rappelons que la Charte prévoit un mécanisme de contrôle qui permet d'évaluer son application en vue d'adresser aux États Parties, si nécessaire, des recommandations visant l'amélioration de leurs législations, politiques et pratiques concernant les langues. Il ne s'agit donc pas d'un simple texte de loi supplémentaire. La ratification permettrait notamment à la Communauté française de: - ne pas déroger aux engagements pris par le décret du 24 décembre 1990 et répondre aux exigences de l'Union européenne (Charte des Droits Fondamentaux, article 22) et des Nations Unies (Convention Unesco 2006); - disposer d'un outil qui légitime, facilite et/ou encourage l'emploi oral et écrit des langues régionales dans tous les domaines couverts par la Charte (enseignement, activités et équipements culturels, médias, vie économique et sociale, ...); - lancer un signal à forte charge symbolique en direction du grand public et des opérateurs culturels wallons et bruxellois. De nombreux citoyens du sud-Luxembourg ont demandé et obtenu la nationalité luxembourgeoise ces dernières années. La non-ratification de la charte par la Belgique est d'autant plus dommage pour la langue luxembourgeoise qui est reconnue par la Communauté française comme étant une langue régionale de notre pays. En 2013, un groupe

07.01 Josy Arens (Les Engagés): *Sinds 1992 stelt de Raad van Europa de lidstaten voor om het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden te ratificeren. België heeft het handvest niet ondertekend, hoewel minderheidstalen op nationaal niveau beschermd zouden worden door die ratificatie. Het handvest bevat immers een controlemechanisme om na te gaan in welke mate het uitgevoerd wordt, zodat er aanbevelingen geformuleerd kunnen worden ten aanzien van de staten die partij zijn bij het handvest, voor de verbetering van hun wetten, beleidslijnen en praktijken met betrekking tot talen. Een ratificatie zou er onder meer toe leiden dat de Franse Gemeenschap haar verbintenissen nakomt en voldoet aan de vereisten van de EU en de Verenigde Naties, maar zou haar ook een instrument verschaffen om het gebruik van de regionale talen op alle gebieden te legitimeren en aan te moedigen.*

Hoe staat het met dat dossier? Welke obstakels zijn er nog? Mogen we ervan uitgaan dat ons land het handvest voor het einde van de legislatuur zal ondertekenen?

de travail avait été constitué avec les entités fédérées pour avancer sur le sujet.

1. Où en est ce dossier? 2. Quels sont encore les éléments de blocage? 3. Pensez-vous qu'une solution existe qui permette de les dépasser? 4. Peut-on espérer que la Belgique signe cette Charte avant la fin de la législature?

Je vous remercie

07.02 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Monsieur le président, monsieur Arens, au sujet de la non-ratification par la Belgique de la Charte européenne des langues minoritaires, je peux vous indiquer que le groupe de travail "traités mixtes" a arrêté le caractère mixte de ce traité. Le Conseil de l'Europe a accepté la signature par la Belgique sans la Région de Bruxelles-Capitale en 2003. En effet, la Région de Bruxelles-Capitale n'avait pas de compétence en matière de législation linguistique.

Des pleins pouvoirs pour la signature de la Charte ont été accordés par la Communauté française, la Communauté germanophones et la Région wallonne. Il n'y a que la Communauté flamande qui n'a pas accordé le plein pouvoir.

Afin d'établir le positionnement de la Belgique dans ce dossier, une réunion *ad hoc* du groupe de travail "traités mixtes" a été organisée le 22 août 2011. Lors de cette réunion, la Communauté flamande a indiqué que, pour des raisons politiques, l'Autorité flamande n'est pas disposée à accorder les pleins pouvoirs pour la signature. La crainte existe que la dynamique de la Charte mette sous pression la législation linguistique.

Depuis cette réunion *ad hoc*, le dossier n'a plus été mis à l'agenda du groupe de travail "traités mixtes".

07.03 Josy Arens (Les Engagés): Monsieur le ministre, je vous remercie pour votre réponse. Pourriez-vous remettre la signature de cette Charte à l'agenda car, si certains dans ce pays ne sont pas d'accord avec la signature de cette Charte, il y en a d'autres qui la réclament. Je souhaiterais vraiment que, le plus rapidement possible, nous puissions avancer dans ce dossier et voir cette signature se concrétiser.

Pour votre information, la Région wallonne a déjà reconnu ma commune comme étant une commune mettant tout en œuvre pour protéger et promouvoir la langue et la culture luxembourgeoise qui, jusqu'il y a 50 ans, était notre langue maternelle et notre culture.

Aujourd'hui, j'insiste vraiment auprès de vous pour que vous agissiez afin que cette signature ait lieu le plus rapidement possible, en tout cas par les entités qui sont prêtes à signer. Je vous remercie pour le suivi que vous allez assurer à ce dossier.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

08 Questions jointes de

- **Samuel Cogolati à Alexander De Croo** (premier ministre) sur "La visite de la Haute-Commissaire aux droits de l'homme au Xinjiang" (55028290C)
- **Els Van Hoof à Sophie Wilmès** (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "La persécution des

07.02 Staatssecretaris Mathieu Michel: De Raad van Europa heeft aanvaard dat België dat verdrag ondertekent zonder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat niet bevoegd is inzake de taalwetgeving. Alleen de Vlaamse Gemeenschap heeft geen volmacht gegeven voor de ondertekening van het handvest. Men vreest dat de taalwetgeving door de dynamiek van dat handvest op losse schroeven gezet zal worden. Sinds 2011 werd het dossier niet meer door de werkgroep gemengde verdragen besproken.

07.03 Josy Arens (Les Engagés): De ondertekening van het handvest moet op de agenda gezet worden: het is hoog tijd dat er vooruitgang geboekt wordt met de deelgebieden die het willen ondertekenen.

Ouïghours et la visite de Michelle Bachelet" (55028762C)**08 Samengevoegde vragen van**

- Samuel Cogolati aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het bezoek van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten aan Xinjiang" (55028290C)

- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De vervolging van de Oeigoeren en het bezoek van Michelle Bachelet" (55028762C)

08.01 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): *Monsieur le Premier ministre, les conclusions de la visite de Madame Bachelet au Xinjiang ont été vivement critiquées par les défenseurs des droits humains, car 1. elle semble accepter l'explication de Pékin concernant l'internement massif, la stérilisation forcée et les séparations d'enfants comme réponse légitime au terrorisme et à l'extrémisme religieux; 2. elle a semblé accepter les assurances de la RPC selon lesquelles le système des centres de formation professionnelle a été abandonné, sans insister sur une certification indépendante de cette affirmation, et sans faire d'efforts visibles pour examiner d'autres formes d'incarcération de masse ou l'application du travail forcé à grande échelle; 3. elle a fait l'éloge des réformes législatives du gouvernement chinois en matière d'égalité des sexes, sans reconnaître la stérilisation forcée massive des femmes des minorités ethniques dans la région ouïghoure; 4. elle a admis qu'elle s'attendait à visiter un centre de formation professionnelle, mais qu'elle a appris qu'il avait été transformé en école - ce qui revient à dire que la visite a été mise en scène par Pékin; 5. Elle n'a pas insisté pour rencontrer des prisonniers d'opinion comme Ilham Tohti, ni pour obtenir des informations fiables sur le lieu où ils se trouvent ou sur le sort des Ouïghours et autres minorités qui ont disparu 6. Madame Bachelet a utilisé les restrictions du COVID pour excuser l'incapacité du HCDH à obtenir un accès significatif. À aucun moment, elle n'a fait référence à la détermination du génocide par les législatures et les gouvernements du monde entier, ni aux fuites largement rapportées attribuant les persécutions directement à Pékin. Comment le gouvernement belge a-t-il réagi face à cet échec de défense des droits des Ouïghours en Chine? Avez-vous déterminé comme la Ministre allemande des Affaires étrangères que le voyage en Chine n'a pas permis une évaluation indépendante de la situation? Demandez-vous également une publication "le plus rapidement possible" du rapport annoncé sur la situation des droits humains au Xinjiang, y compris les conclusions du "remote-monitoring"? Allez-vous intervenir auprès du Secrétaire général des Nations Unies pour faire écho de ces préoccupations? Le mandat de Madame Bachelet s'achevant en septembre de cette année, allez-vous plaider auprès du Secrétaire général pour sa non-reconduction à la tête du Haut-Commissariat?"*

08.01 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): *De mensenrechten-verdedigers zijn teleurgesteld over het bezoek van mevrouw Bachelet aan de provincie Xinjiang, omdat ze de uitleg van de Chinese autoriteiten in verband met de massale internering, de gedwongen sterilisatie en de scheiding van kinderen van hun ouders niet heeft ontkracht. Ze heeft de garanties die men haar gegeven heeft met betrekking tot de beroepsopleidingscentra of de hervormingen om de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen, geslikt. Ze heeft geen gewetensgevangenen ontmoet en evenmin informatie verkregen over het lot van de Oeigoeren en andere minderheden. Last but not least heeft ze op geen enkel moment verwezen naar de kwalificatie van dat beleid als genocide door de buitenlandse regeringen en evenmin naar de lekken waarin de vervolgingen toegeschreven worden aan de Chinese autoriteiten.*

Hoe heeft de Belgische regering gereageerd op dat echec? Vraagt u een snelle publicatie van het rapport? Zult u ervoor pleiten om mevrouw Bachelet niet opnieuw te benoemen tot VN-mensenrechtencommissaris?

08.02 Els Van Hoof (CD&V): *Het bezoek van de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten Michelle Bachelet aan de Chinese provincie Xinjiang heeft heel wat controverse veroorzaakt. Ze zou zich niet voldoende kritisch hebben opgesteld ten aanzien van de massale mensenrechtenschendingen die China pleegt in die regio. Tijdens een persconferentie op 28 mei 2022 meldde Bachelet dat maatregelen om terrorisme te bestrijden niet mogen leiden tot mensenrechtenschendingen en onder onafhankelijk toezicht moeten staan. Toch menen mensenrechtenactivisten dat zij een onvoldoende duidelijke stellingname aannam tegenover de Chinese misdaden. De Chinese staatsmedia verdraaiden haar boodschap bovendien door te melden dat de Hoge Commissaris het mensenrechtenbeleid in China*

08.02 Els Van Hoof (CD&V): *La visite que la Haute-Commissaire de l'ONU aux droits de l'homme, Mme Michelle Bachelet, a rendue à la province chinoise du Xinjiang a suscité une vive controverse. Elle ne se serait pas montrée suffisamment critique. La Chine viole systématiquement et massivement les droits humains de la population locale ouïghoure et d'autres minorités ethniques. Le*

zou geprezen hebben.

Het is intussen zeer duidelijk dat China systematisch en massaal de mensenrechten van de Oeigoerse bevolking en andere ethnische minderheden schendt, onder meer via een grootschalige detentie in zogenaamde 'heropvoedingskampen', waar foltering en mishandeling niet worden geschuwd en waar onder het mom van terrorismebestrijding gepoogd wordt hun tradities en cultuur uit te bannen. In juni 2021 publiceerde Amnesty International een rapport waarin de praktijken gedetailleerd worden omschreven en gesteld wordt dat ze misdaden tegen de mensheid uitmaken.

Het spreekt voor zich dat de vervolging van de Oeigoeren en andere minderheidsgroepen onaanvaardbaar is. De Kamer nam op 8 juli 2021 dan ook een resolutie (nr. 1789) aan die de vervolging krachtig veroordeelde.

Ik heb voor de minister dan ook de volgende vragen:

Hoe beoordeelt u het bezoek van de Hoge Commissaris aan Xinjiang?

Welke maatregelen nam de regering om de misdaden tegen de Oeigoeren op de internationale agenda te zetten? Zal u hieromtrent nog verdere stappen nemen?

Heeft de regering sinds juni vorig jaar de zaak aangekaart bij de Chinese autoriteiten en welke reactie werd hierbij gegeven?

Hoe heeft de regering opvolging gegeven aan resolutie nr. 1789?

08.03 Staatssecretaris **Mathieu Michel**: Mijnheer de voorzitter, dames en heren Kamerleden, ik dank jullie voor de vragen.

Ik deel uw bezorgdheid over de mensenrechtensituatie in Xinjiang. Sinds juni 2021 werd die situatie systematisch besproken in bilaterale contacten met China, zowel in Peking als in Brussel. Dat gebeurde ook op het hoogste niveau, toen de eerste minister tijdens zijn onderhoud met zijn Chinese homoloog eind 2021 de mensenrechtensituatie in Xinjiang aankaartte.

Zoals u weet, streeft België bovendien naar een sterke en eensgezinde positie in EU-verband ten aanzien van de mensenrechtensituatie in China, met inbegrip van de situatie in Xinjiang. Ons land kaartte dat ook aan zowel in EU-verband als met *like-minded* landen op relevante multilaterale fora.

België heeft nota genomen van het recente bezoek van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten aan China, met inbegrip van Xinjiang. Net als andere gelijkgezinde landen heeft België de voorbije jaren regelmatig een beroep gedaan op China om onafhankelijke deskundigen van de Verenigde Naties, waaronder de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, zinvolle en onbeperkte toegang tot de regio te verlenen.

Comme vous le savez, la visite de la Haute-Commissaire du 23 au 28 mai n'était pas conçue comme une mission d'enquête, mais avait pour objectif d'engager la Chine sur les questions des droits humains, notamment au sujet des thématiques "entreprises et droits humains", "surveillance technologique", "procédures judiciaires dans les affaires pénales", "contre-terrorisme" et "droits des femmes". Malheureusement, la visite n'a été convaincante ni sur le fond ni sur la forme. Le séjour au Xinjiang a duré deux jours.

8 juillet 2021, la Chambre a adopté une proposition de résolution condamnant fermement cette persécution.

Comment le gouvernement évalue-t-il cette visite? Quelles mesures a-t-il prises ou prendra-t-il pour inscrire les crimes contre les Ouïghours à l'ordre du jour international? A-t-il discuté de ce dossier avec les autorités chinoises depuis juin 2021? Quelles suites le gouvernement donne-t-il à notre résolution portant sur ce problème?

08.03 **Mathieu Michel**, secrétaire d'État: Je partage cette préoccupation concernant la situation des droits humains au Xinjiang. Depuis juin 2021, cette situation est systématiquement évoquée lors des contacts bilatéraux avec la Chine, y compris par le premier ministre. La Belgique s'efforce d'adopter une position forte et unifiée dans le cadre de l'UE. Avec des pays partageant les mêmes idées, notre pays soulève également la question dans les forums multilatéraux pertinents.

La Belgique a pris note de la visite récente de Mme Bachelet. Comme d'autres pays partageant la même opinion, la Belgique a régulièrement demandé à Pékin, ces dernières années, d'accorder aux experts indépendants des Nations Unies un accès illimité à la région.

Het bezoek van de Hoge Commissaris van eind mei was geen onderzoeksmissie, maar was bedoeld om China aan te sporen tot actie op het gebied van de mensenrechten. Helaas heeft het bezoek niet de verwachte resultaten opgeleverd. Het bezoek

Quant aux modalités telles que la bulle sanitaire et les habituelles réserves quant à l'authenticité de l'accueil par la population locale ne témoignent pas d'un accès significatif ou sans entraves. En outre, la visite a permis aux autorités chinoises de mettre en avant leur narratif sur les droits humains. Le risque d'instrumentalisation identifié en amont de la mission est donc bien réel.

Je puis vous assurer que la Belgique continuera d'examiner de près la situation ainsi que les suites de la visite de la Haute-Commissaire. Par ailleurs, notre pays continuera d'insister sur la nécessité de la publication aussi rapide que possible du rapport du Bureau de la Haute-Commissaire aux droits de l'homme relativement à la situation des droits humains au Xinjiang.

08.04 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie beaucoup pour votre réponse on ne peut plus limpide. Nous avons en effet l'habitude des réponses diplomatiques, mais celle-ci relève clairement le risque d'instrumentalisation ainsi que la menace de discrédit qui pèse sur le système de protection des droits humains au sein des Nations Unies. C'est une occasion manquée, particulièrement grave pour la Haute-Commissaire aux droits de l'homme des Nations Unies. Elle aurait en effet pu saisir l'occasion pour parler de vive voix et relayer les préoccupations très sérieuses de la communauté internationale.

Nous savons combien ce Parlement s'est engagé en faveur de la minorité ouïghoure. Or, à la place, nous avons entendu l'éloge des politiques de réforme entreprises par le gouvernement chinois, par exemple sur le plan de l'égalité des genres, alors même que nous assistons à une campagne de stérilisation massive des femmes ainsi qu'à une campagne ultra répressive d'internement de cette minorité ouïghoure, uniquement en raison de son ethnicité et de sa religion musulmane.

Il me paraît très grave que cette Haute-Représentante n'ait finalement pas rencontré des prisonniers détenus pour délit d'opinion tels qu'Ilham Tohti, ou les victimes de ces camps d'internement et de travail forcé.

Je partage donc vraiment votre constat: cette visite n'a été convaincante ni sur le fond ni sur la forme.

Une fois de plus, je plaide de tout cœur pour un accès significatif à la région des experts de l'ONU – à un moment donné, il faut quand même faire la lumière sur ce qui se passe au Xinjiang –, mais également pour la publication la plus rapide possible du rapport annoncé sur la situation des droits humains au Xinjiang.

08.05 Els Van Hoof (CD&V): Ik ben inderdaad ook blij met uw antwoord en met het feit dat u voldoende kritische zin aan de dag hebt gelegd inzake het bezoek van de Hoge Commissaris aan de Chinese provincie Xinjiang.

aan Xinjiang duurde twee dagen en door de coronabubbel en de georkestreerde ontvangst door de plaatselijke bevolking was er geen sprake van een volledig vrije toegang. Bovendien stelde het bezoek de Chinezen in staat hun eigen mensenrechtenverhaal aan de man te brengen, waardoor het risico van instrumentalisering bewaarheid werd.

België zal de situatie op de voet volgen, evenals het gevolg dat er aan dat bezoek gegeven zal worden. Ons land zal aandringen op een spoedige publicatie van het rapport over de mensenrechten in Xinjiang.

08.04 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): Uw antwoord brengt de risico's van instrumentalisering en het in diskrediet brengen van het VN-mechanisme ter bescherming van de mensenrechten aan het licht. De Hoge Commissaris heeft een kans gemist om de bezorgdheid van de internationale gemeenschap over te brengen.

We hoorden hoe de lofzang afgestoken werd over de hervormingen van de Chinese regering op het stuk van gendergelijkheid, terwijl er een sterilisatiecampagne voor vrouwen aan de gang is en leden van de Oeigoerse minderheid geïnterneerd worden.

Het is erg dat de Hoge Vertegenwoordiger geen gewetensgevangenen ontmoet heeft, zoals Ilham Tohti, of slachtoffers van de werken interneringskampen.

Ik vraag dat de VN-deskundigen een betekenisvolle toegang tot de regio krijgen, en nog dat het verslag over de mensenrechtensituatie in Xinjiang zo snel mogelijk gepubliceerd wordt.

08.05 Els Van Hoof (CD&V): À présent, nous devons attendre le rapport et lui accorder le bénéfice du doute. Mme Bachelet sera

Dat bezoek heeft namelijk heel wat consternatie veroorzaakt, vooral bij de verenigingen die zich bezighouden met mensenrechten in Xinjiang en bij de Oeigoeren. Het bezoek heeft veel verwachtingen gecreëerd maar uiteindelijk heel sterk ontgoocheld, zoals u ook stelt, zowel op het vlak van vorm en inhoud als door het misbruik ervan door de Chinezen op het vlak van het mensenrechtenbeleid.

We moeten nu dus het rapport afwachten en het voordeel van de twijfel geven. Michelle Bachelet zal ook weten dat ze daarop zal worden afgewogen. In die zin laat u de deur dus nog open. We zullen met veel aandacht het rapport lezen.

We moeten China natuurlijk ook niet permanent in de hoek duwen. Het land is op bepaalde vlakken een partner, maar ook soms een concurrent en een systeemrivaal. Dat wordt meer en meer duidelijk wanneer we kijken naar de Oeigoeren, Hongkong en Taiwan. We zullen daarvoor in het Parlement voldoende waakzaam zijn.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

09 Questions jointes de

- **Katrin Jadin à Alexander De Croo (premier ministre) sur "L'incursion d'avions chinois à Taïwan" (55028419C)**

- **Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les avions chinois dans l'espace aérien taïwanais" (55028761C)**

09 Samengevoegde vragen van

- **Katrin Jadin aan Alexander De Croo (eerste minister) over "Het binnendringen van Chinese vliegtuigen in de Taiwanese luchtverdedigingszone" (55028419C)**

- **Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De Chinese vliegtuigen in het Taiwanese luchtruim" (55028761C)**

09.01 Els Van Hoof (CD&V: Mijnheer de staatssecretaris, ook in Taiwan heeft zich dreigende taal en oorlogsretoriek afgespeeld, zowel langs de kant van de Verenigde Staten als langs de kant van China.

Op 30 mei 2022 zou China met 30 militaire vliegtuigen, waarvan twee derde gevechtstoestellen, het Taiwanese luchtruim zijn binnengedrongen. Vorig jaar is China maar liefst 958 keer het Taiwanese luchtruim binnengedrongen. Dat gebeurt systematisch met gevechtsvliegtuigen en verkenningsvliegtuigen.

Er werd heel wat oorlogsretoriek gebruikt. Op 10 juni heeft de Chinese minister van Defensie zijn Amerikaanse collega gewaarschuwd dat China niet zal aarzelen om een oorlog te starten wanneer iemand Taiwan van China probeert te splitsen. Die agressieve taal voorspelt niet veel goeds.

Mijnheer de staatssecretaris, hoe reageert de internationale gemeenschap en onze regering op deze toenemende dreiging van China ten aanzien van Taiwan? Hoe kunnen wij zorgen voor een de-escalatie?

Op welke manier wordt de situatie opgevolgd op het Europese niveau en bij de NAVO?

09.02 Staatssecretaris Mathieu Michel: Mevrouw Van Hoof, sinds

évaluée sur cette base. Nous devons éviter d'ostraciser en permanence la Chine. La Chine est notre partenaire dans certains domaines, mais elle est parfois aussi notre concurrent et notre rival systémique. Cette dernière qualité ressort de plus en plus clairement de son attitude à l'égard des Ouïghours, de Hong Kong et de Taïwan.

09.01 Els Van Hoof (CD&V): S'agissant de Taïwan, tant les États-Unis que la Chine recourent à des menaces et même à une rhétorique guerrière. Le 30 mai, la Chine aurait pénétré dans l'espace aérien taïwanais avec 30 avions militaires. L'année dernière, cela aurait été le cas pas moins de 958 fois! Le ministre chinois de la Défense a mis en garde son homologue américain que la Chine n'hésitera pas à provoquer une guerre dans ce cadre.

Comment la communauté internationale et notre gouvernement réagissent-ils à cette menace croissante? Comment ce conflit est-il suivi par l'UE et l'OTAN?

09.02 Mathieu Michel, secrétaire

enige tijd voert Peking de druk op Taipei op, met name door de luchtinvalen in de identificatiezone van de luchtverdediging van Taiwan op te voeren. Deze toenemende schendingen van het Taiwanese luchtruim door vliegtuigen van de Chinese luchtmacht, alsook de recente verklaringen van het Chinese ministerie van Defensie, zijn zorgwekkend.

België blijft in overleg met Europese en gelijkgezinde partners de situatie met betrekking tot Taiwan op de voet volgen en pleit voor een de-escalatie, een constructieve en vreedzame dialoog en vertrouwenwekkende maatregelen tussen China en Taiwan. Deze boodschappen worden ook consequent herhaald wanneer de kwestie in bilaterale contacten aan de orde komt.

Of het zijn eigen luchtverdedigingscapaciteit moet versterken als antwoord op deze dreigingen, is een beslissing van Taiwan.

d'État: Pékin met la pression sur Taipei en procédant à des violations accrues de l'espace aérien taïwanais avec des avions de la force aérienne chinoise. Si l'on ajoute les déclarations, la situation est bien entendu particulièrement préoccupante. La Belgique plaide pour une désescalade, pour un dialogue constructif et pacifique ainsi que pour des mesures propres à restaurer la confiance entre la Chine et Taïwan. La question de savoir si le pays doit renforcer sa capacité de défense aérienne en réaction à ces menaces est évidemment une décision que doit prendre Taïwan.

09.03 Els Van Hoof (CD&V): Mijnheer de staatssecretaris, uw antwoord was kort maar duidelijk. Hetgeen gebeurt is inderdaad zorgwekkend. Er moet de-escalatie komen. Deze zaak moet worden aangekaart, zowel bilateraal als multilateraal. Op die manier kan ervoor worden gezorgd dat men in dialoog blijft over Taiwan, maar ook over de andere zaken.

Men moet er wel voor zorgen dat er enig resultaat wordt geboekt. China begint immers inderdaad powertaal te gebruiken. Dat betekent dat het ook van onze zijde iets verwacht op dat niveau. Wij moeten dus niet te voorzichtig zijn, maar heel duidelijk wat betreft onze standpunten inzake mensenrechten. Op het vlak van Taiwan moet het status quo uiteraard worden behouden. Dat is ook hetgeen de bevolking daar wil. Iets wijzigen aan de situatie zou alleen maar explosiviteit teweegbrengen.

*L'incident est clos.
Het incident is gesloten.*

09.03 Els Van Hoof (CD&V): Ce dossier doit être abordé de manière bilatérale et multilatérale. Le dialogue ne peut pas être rompu, mais il faut aussi obtenir des résultats. Nous devons continuer à exprimer clairement notre point de vue en matière de droits humains. À Taïwan, il faut maintenir le *statu quo*, comme le souhaite également la population locale.

Le **président:** La question n° 55028420C de Mme Jadin est transformée en question écrite. M. Ben Achour est excusé et la question n° 55028637C de M. Lacroix est transformée en question écrite.

10 Questions jointes de

- Samuel Cogolati à Alexander De Croo (premier ministre) sur "La préparation des élections présidentielles de 2023 en République démocratique du Congo" (55028433C)
- Malik Ben Achour à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Le processus électoral en RDC" (55028632C)
- Els Van Hoof à Sophie Wilmès (VPM Affaires étrangères et européennes) sur "Les élections de 2023 au Congo" (55028796C)

10 Samengevoegde vragen van

- Samuel Cogolati aan Alexander De Croo (eerste minister) over "De voorbereiding van de presidentsverkiezingen van 2023 in de Democratische Republiek Congo" (55028433C)
- Malik Ben Achour aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "Het verkiezingsproces in de DRC" (55028632C)
- Els Van Hoof aan Sophie Wilmès (VEM Buitenlandse en Europese Zaken) over "De verkiezingen 2023 in Congo" (55028796C)

10.01 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): Monsieur le président, je

10.01 Samuel Cogolati (Ecolo-

voudrais faire une incise et demander au secrétariat où est partie ma question sur ce qu'il se passe aujourd'hui et les violences à l'Est. Je vous avoue être un peu gêné de me plonger dans le processus de réforme électorale qui est certes important mais on fait face à des violences très graves à l'Est du Congo avec les attaques du groupe rebelle M23. Je veux être clair sur le fait que nous suivons également cela de très près.

Monsieur le Premier Ministre, un peu plus d'un an avant les prochaines élections en République Démocratique du Congo, de nombreux observateurs s'inquiètent des risques que représente ce processus électoral pour les droits humains et la paix particulièrement à l'Est de la RDC et dans la région. C'est le cas notamment du Réseau européen sur l'Afrique centrale qui, dans son dernier rapport, appelle la Belgique et l'UE à établir des « lignes rouges » à ne pas franchir avant, pendant et après les élections, en proposant notamment une déclaration européenne sur la situation en RDC en amont de l'adoption de la révision de la loi électorale du pays.

1. La Belgique pourrait-elle encourager une telle déclaration au niveau européen? Si non, comment le Gouvernement envisage-t-il de soutenir la tenue d'élections transparentes, crédibles et inclusives en RDC?
2. Quelles sont les lignes rouges de la Belgique à ne pas franchir avant, pendant et après les élections? Quelles mesures seraient prises en cas de dépassement de ces lignes rouges?
3. Un soutien financier européen renforcé et coordonné est-il prévu dans le cadre du processus électoral en RDC?
4. L'UE pourrait-elle mettre en place une task force temporaire afin d'évaluer la situation pré-électorale et les obstacles à la bonne tenue des élections?
5. Quelles mesures sont mises en place afin de soutenir la société civile dans son rôle de monitoring et d'observation du processus électoral?
6. Quelles mesures la MONUSCO a-t-elle déjà mis en place afin d'assurer le bon déroulement du processus électoral, et des périodes pré et post électorales?
7. L'UE et l'OSCE envisagent-elles de mener une mission d'observation électorale sur place?

10.02 Els Van Hoof (CD&V): Mijnheer de staatssecretaris, de volgende presidentsverkiezingen in Congo moeten normaal gezien in 2023 plaatsvinden. Dit geeft de Congolese overheid nog anderhalf jaar om deze verkiezingen te organiseren. Ik krijg de laatste tijd echter meer en meer signalen dat deze termijn moeilijk zal gehaald worden. Er bestaan nog grote uitdagingen op zowel budgettair, juridisch als organisatorisch vlak om deze termijn te halen.

Momenteel zijn er discussies aan de gang omtrent het wijzigen van de kieswet. Het is van het grootste belang dat dit gebeurt met respect voor de Congolese grondwet en in samenspraak met het middenveld en de oppositie. Het kan niet dat de kieswet zo wordt gewijzigd dat deze fraude en verkiezingsmanipulatie toelaat. Er zijn daarnaast ook signalen dat vrijheden steeds meer aan banden worden gelegd. Er is steeds minder ruimte voor demonstratie en kritiek.

Wanneer we al deze signalen naast elkaar leggen, is het duidelijk dat we niet langer mogen treuzelen. We moeten nu handelen om de transparantie en eerlijkheid van de verkiezingen in Congo in 2023 te garanderen.

Ik heb voor u dan ook de volgende vragen:

Groen): We zijn zeer bezorgd over het geweld in Oost-Congo. We moeten de situatie op de voet volgen.

Eén jaar vóór de verkiezingen in de Democratische Republiek Congo (DRC) maken sommige waarnemers zich zorgen over de mensenrechten en de vrede in Oost-Congo. Het European Network for Central Africa roept België en de EU op om rode lijnen af te bakenen en stelt voor dat er in de aanloop naar de herziening van de kieswet een Europese verklaring opgesteld wordt.

Zou België het opstellen van een dergelijke verklaring kunnen bespoedigen? Hoe zal de regering de organisatie van transparante en inclusieve verkiezingen ondersteunen? Zal er meer Europese financiële steun komen? Zou de EU een tijdelijke taskforce kunnen oprichten? Hoe wordt het maatschappelijk middenveld in zijn rol van toezichhouder en waarnemer gesteund? Welke maatregelen heeft MONUSCO genomen? Overwegen de EU en de OVSE een waarnemingsmissie op poten te zetten?

10.02 Els Van Hoof (CD&V): Des élections présidentielles doivent avoir lieu en RDC en 2023. Cette échéance sera difficile à respecter compte tenu des importants défis budgétaires, juridiques et organisationnels auxquels le pays doit faire face. Des discussions sur la modification de la loi électorale sont actuellement en cours. Il va sans dire que ces modifications éventuelles ne peuvent être la porte ouverte à la fraude et la manipulation électorale. Des signes montrent par ailleurs que la critique est de moins en moins tolérée.

Le premier ministre a-t-il discuté

1) Heeft de premier bij zijn bezoek aan Congo vorige week een gesprek gehad met president Tshisekedi specifiek over de verkiezingen van 2023? Heeft hij er op aangedrongen dat open, vrije en eerlijke verkiezingen moeten doorgaan binnen de grondwettelijke termijn?

2) Is de regering bereid om Congo te voorzien van politieke, financiële en logistieke steun in dienst van het verkiezingsproces?

3) Wat zijn voor u rode lijnen die niet overschreden mogen worden in verband met het verkiezingsproces in Congo?

4) Het is belangrijk dat er een observatieteam wordt gestuurd naar Congo om er op toe te zien dat het volledige verkiezingsproces correct verloopt. Zijn hier al concrete plannen voor?

des élections avec le président Tshisekedi lors de sa visite? Le gouvernement est-il disposé à offrir au Congo un soutien politique, financier et logistique afin que ce pays puisse organiser des élections correctes? Quelles sont, pour notre gouvernement, les limites que le Congo ne peut pas dépasser concernant le processus électoral? Est-il prévu d'envoyer une équipe d'observation sur place?

10.03 Mathieu Michel, secrétaire d'État: Chers collègues, en réponse à vos questions sur les préparations du processus électoral en RDC et sur le dernier rapport du Réseau européen sur l'Afrique centrale (EurAc), je peux vous confirmer que le SPF Affaires étrangères a pris connaissance de ce rapport et de ses recommandations.

Une rencontre est d'ailleurs prévue prochainement entre cette administration et les auteurs du rapport. Je peux, en tout cas, déjà vous assurer que les principaux éléments mis en avant dans le rapport d'EurAc font l'objet de discussions, que notre ambassadeur à Kinshasa et nos collègues européens mènent sur place, depuis plusieurs mois, tant avec les autorités congolaises qu'avec les organisations de la société civile.

Le principe de base pour la Belgique reste l'organisation d'élections libres, inclusives et transparentes en 2023, selon les délais constitutionnels. Il est important que le processus électoral rencontre l'adhésion de la population et des acteurs concernés. C'est le message que nous transmettons systématiquement dans nos contacts avec les autorités congolaises et qui a notamment été répété lors de la mission royale en RDC, la semaine dernière.

Onze ambassade in Kinshasa heeft in december vorig jaar een conferentie georganiseerd over de deelname van Congolese vrouwelijke en mannelijke kiezers aan de verkiezingen van 2023, in aanwezigheid van Congolese politieke leiders, het maatschappelijke middenveld en de diplomatieke gemeenschap. Bovendien werden er voorafgaand aan de parlementaire besprekingen over de nieuwe kieswet talrijke contacten gelegd met Congolese gesprekspartners. Wij stellen met voldoening vast dat verscheidene elementen van het ontwerp van de nieuwe kieswet, zoals die in de commissie zijn goedgekeurd, in de goede richting gaan, met name wat maatregelen betreft om de deelname van vrouwelijke kandidaten te vergroten en maatregelen voor de transparantie bij de bekendmaking van de resultaten. Er moeten echter nog verschillende essentiële stappen worden gezet, te beginnen met de budgettering van de verkiezingen en de bekendmaking van een verkiezingskalender.

De inspanningen van de Congolese instellingen om het verkiezingsproces geloofwaardig, transparant, inclusief en vreedzaam te laten verlopen, zullen de basis vormen voor internationale partners, waaronder België, om dat proces in goede omstandigheden te

10.03 Staatssecretaris Mathieu Michel: De FOD Buitenlandse Zaken heeft kennisgenomen van het rapport van het European Network for Central Africa. Er volgt eerlang een ontmoeting. Over de inhoud ervan lopen er al maandenlang gesprekken tussen onze ambassadeur te Kinshasa en onze Europese ambtgenoten enerzijds en de Congolese overheid en het maatschappelijke middenveld anderzijds. België pleit voor de organisatie van vrije, inclusieve en transparante verkiezingen in 2023, met inachtneming van de grondwettelijke termijnen. Tijdens onze contacten met de overheid benadrukken we dat er bij de bevolking en de betrokken actoren een draagvlak moet bestaan voor de verkiezingsprocedure.

L'année dernière, notre ambassade à Kinshasa a organisé une conférence relative à la participation des hommes et des femmes congolaises aux élections de 2023. Aux fins de l'examen parlementaire de la nouvelle loi électorale, nous avons eu de nombreux contacts au Congo. Beaucoup de nouvelles dispositions vont dans le bon sens, surtout au niveau de la participation des femmes et de la transparence. Cependant, des étapes essentielles doivent encore être franchies, comme la budgétisation des dépenses requises par l'organisation d'élections et la communication au peuple congolais de la tenue prochaine

begeleiden. President Tshisekedi heeft reeds te kennen gegeven dat hij openstaat voor waarneming van de verkiezingen door internationale partners, hetgeen een positief signaal is. Op het niveau van de Europese Unie moet het debat over de prioriteiten voor verkiezingswaarnemingen voor 2023 nog plaatsvinden.

Ook op Europees niveau wordt nagedacht over de mogelijkheden om het verkiezingsproces te begeleiden en over de wijze waarop de mogelijke acties van de verschillende lidstaten het best op elkaar kunnen worden afgestemd. Dat geldt voor alle politieke instrumenten die de EU ter beschikking heeft, waaronder eventuele verklaringen over de voorbereiding en het verloop van de verkiezingen. MONUSCO onderzoekt ook conform het mandaat de mogelijkheden om de verkiezingen te ondersteunen.

La Belgique est prête à soutenir le processus électoral en République démocratique du Congo, dans lequel la société civile a un rôle important à jouer. Un exercice de réflexion a déjà été initié afin de déterminer comment et dans quelle mesure nous pourrions utiliser les différentes ressources et instruments disponibles des Affaires étrangères et de la Coopération au développement. Cela s'inscrit dans notre approche globale et graduelle qui privilégiera dans un premier temps le travail avec les organisations de la société civile et les projets d'éducation civique. Une attention spécifique sera accordée aux projets favorisant la participation politique des femmes au processus électoral.

d'élections.

Les efforts des institutions congolaises pour que le processus électoral se déroule correctement constitueront la base sur laquelle les partenaires internationaux s'appuieront pour aider à mener à bien ce processus. Le président Tshisekedi est ouvert à la présence d'observateurs internationaux, ce qui est évidemment positif. Au sein de l'UE, les priorités en matière d'observation pour 2023 ne sont pas encore fixées. La MONUSCO étudie également la possibilité de soutenir les élections.

België is bereid het verkiezingsproces, waarin het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol te spelen heeft, te ondersteunen. Er werd een reflectie opgestart om te bepalen hoe de middelen van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking aangewend moeten worden. In het kader van onze alomvattende en trapsgewijze aanpak geven we de voorkeur aan samenwerking met het maatschappelijk middenveld en aan projecten op het gebied van burgerschapsvorming, met name projecten ter bevordering van de politieke participatie van vrouwen.

10.04 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie. Je m'inquiétais de la situation à l'Est de la République démocratique du Congo (RDC) et en particulier au Nord-Kivu, parce qu'il y a évidemment un lien. Ce climat général d'insécurité à l'Est du pays et la montée des clivages tribaux, des violences et des discours de haine à l'égard de certaines ethnies font craindre des épisodes de contestation pré- et post-électorales. Je pense que nous devons les prévenir.

Nous avons un rôle à jouer en tant qu'Européens et surtout en tant que Belges, vu notre histoire, dans le soutien que nous devons apporter à la RDC en amont de ce scrutin de 2023, pour contribuer à la pacification du climat électoral, mitiger la potentialité d'un scrutin frauduleux, mais surtout prévenir toutes sortes de violences liées à ces élections. Nous avons connu le report des élections en 2016, il faut prévenir de nouveaux reports et surtout de nouvelles violences.

10.05 Els Van Hoof (CD&V): Er is hier ooit een delegatie van bisschoppen geweest, met een klacht dat het middenveld niet was opgenomen in het verkiezingscomité CENI. Toen kon men al de

10.04 Samuel Cogolati (Ecolo-Groen): In Noord-Kivu doen de opflakking van het geweld en de verdeeldheid tussen de stammen vrezende voor de ene na de andere betwisting voor en na de verkiezingen. Er is een rol voor ons weggelegd om ertoe bij te dragen dat de verkiezingen vreedzaam verlopen, dat het risico op fraude verminderd wordt en dat geweld of verder uitstel van de verkiezingen voorkomen wordt.

10.05 Els Van Hoof (CD&V): Le fait que la société civile n'ait pas été incluse dans la commission

gevoeligheid merken.

De vorige verkiezingen, in 2016, werden uitgesteld. De *glissement*, die typisch is voor Congo, met name tijdens de periode onder Kabila, zou zich niet meer mogen herhalen in 2023. Destijds heeft men voor het uitstel verschillende redenen aangehaald: eerst was het de budgettering, dan waren er praktische problemen, omdat er geen stembusmachines waren. Er was altijd wel een reden om de verkiezingen niet te laten plaatsvinden.

Zoals collega Cogolati zei, zou de situatie in Oost-Congo inderdaad een element kunnen zijn om de verkiezingen uit te stellen. We moeten wat dat betreft dus waakzaam zijn. De Grondwet moet zeker worden nageleefd. Congo heeft een jonge democratie, we moeten de Congolezen dus de tijd geven, maar men voelt dat het niet evident is om op reguliere basis verkiezingen te organiseren. Het vraagt om een democratisch proces, ook bij de machthebbers daar, die zich toch aan de vooropgestelde termijn van bijvoorbeeld vijf jaar horen te houden.

De Congolezen hebben het recht om hun verantwoordelijken rekschap te doen afleggen door middel van verkiezingen.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

La réunion publique de commission est levée à 14 h 04.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 14.04 uur.

électorale suscite depuis longtemps des plaintes. En 2016, les élections ont été reportées à plusieurs reprises, à chaque fois pour une raison différente. Nous devons éviter que cela se reproduise et que la situation dans l'Est du Congo soit invoquée comme motif de report.